

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMŲ KŪRIMO METODIKA

Parengta Studijų kokybės vertinimo centro užsakymu, vykdant ES SF remiamą Lietuvos 2004-2006 metų BPD 2 prioriteto „Žmoniškųjų išteklių plėtra“ 5 priemonės projektą „Magistrantūros studijų sisteminimas“

Metodiką parengė fizinių asmenų grupė, vadovaujama prof. habil. dr. Rimanto Laužacko

Autorinio kūrinio užsakymo sutartis Nr. 18-158
(vykdymo laikotarpis: 2007-05-11 – 2007-08-11)

Sutarties vadovas

Rimantas Laužackas

**Vilnius
2007**

TURINYS

SUMMARY	3
PRATARMĖ	5
IŽANGA	7
1. STUDIJŲ PROGRAMOS KŪRIMO PRIELAIDOS	9
2. MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMOS TURINIO PARAMETRAI	11
2.1. Programos paskirties apibūdinimas	11
2.2. Studijų programos poreikio formulavimas	12
2.3. Programos tikslų apibrėžimas	12
2.4. Studijų programos studijų rezultatų formulavimas	13
2.5. Dalyko studijų rezultatų formulavimas	16
2.6. Studijų dalykų, jų turinio ir programos sandaros nustatymas	19
2.7. Studijų pasiekimų/rezultatų vertinimo kriterijų ir procedūrų parinkimas	23
Studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų ryšys	24
3. STUDIJŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PARAMETRAI	27
3.1. Studijų formų ir metodų numatymas	27
3.2. Priėmimo į studijų programą kriterijų ir sąlygų numatymas	27
3.3. Studijų išteklių numatymas	28
3.3.1. Mokslinė magistrantūros studijų aplinka	28
3.3.2. Pedagoginiai ištekliai	29
3.3.3. Materialiniai ištekliai	30
3.3.4. Finansiniai ištekliai	31
3.3.5. Metodiniai ištekliai	32
3.4. Studijų sąlygų numatymas studentams	32
3.5. Studijų programos kokybės užtikrinimo priemonių parinkimas	33
3.6. Studijų programos vadybos procedūrų parinkimas	35
3.7. Studijų programos išorinių ryšių numatymas	35
3.8. Studijų programos įgyvendinimo galimybių apibūdinimas	36
4. STUDIJŲ PROGRAMOS APRAŠO PARENGIMAS	37
4.1. Programos aprašo tikslai, samprata ir apiforminimas	37
4.2. Programos aprašo antraštiniai puslapiai	37
4.3. Programos aprašas AIKOS (Atviros informavimo konsultavimo ir orientavimo sistemos) internetinei svetainei	43
PRIEDAI	45
Teisės aktai, kuriais remiantis kuriamos magistrantūros studijų programos	46
Magistrantūros studijų programos dalykų ir programos studijų rezultatų ryšio lentelė	48
Studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų ryšys	49
Mokymo metodų klasifikacija	50
Universiteto teikiamos naujos magistrantūros studijų programos pirmojo antraštinio puslapio pavyzdys	52
Universiteto teikiamos naujos magistrantūros studijų programos antrojo antraštinio puslapio pavyzdys	53
Studijų dalyko aprašo pavyzdys (VDU)	54
Magistrantūros studijų programos aprašo pavyzdys (VDU)	60
Magistrantūros studijų programos „Valdymo inžinerija“ aprašas	62
Studijų programos parametrų loginių ryšių lentelė	68
Programos aprašas (VDU)	70
Kvalifikacijos aprašas (VDU)	72

METHODOLOGY OF MASTER STUDY PROGRAMME DESIGNING

SUMMARY

The purpose of Master study programme designing methodology is to provide methodological support to university teachers and employees, designing Master study programmes. The publication focuses on the logic of study programme designing, indicates major programme parameters, defines requirements and presents some recommendations.

Master study programme designing methodology is a logical, consistent and structured description of didactical actions and requirements for their performance, to be followed while designing a concrete study programme. Methodology is designed for programme developers who have experience in teaching at higher education and know the main requirements for study curriculum and quality and understand higher education concepts.

The conception of methodology is based on two aspects – theoretical and practical. With regard to the theoretical aspect, the insights into curriculum development (*Germ.* Curriculumentwicklung) that emphasise the validity of study programmes, integrity of their designing and coherence of their constituents are of utmost importance. The practical aspect of methodology is important defining their strongest and weakest sides in order to propose programme developers a more straightforward and right way to design study programmes of high quality.

Methodology emphasises the specificity of Master programme's target purpose as compared to other kinds of studies (Undergraduate, Specialized Professional, and Integrated). Oriented to research activity and scientific qualification upgrading, Master studies educate students for a scientific researcher or teacher career; whereas Master studies oriented to analytical applied activity and professional qualification upgrading, educate students for another professional activity. This causes the division of Master study programmes into two types: deepening and widening programmes. Though a programme structure of both the types of Master study programmes is not different as it is based on a solid methodology and requirements for the formulation of the major programme parameters – in fact, these programmes differ in their purpose, aims, study outcomes and, of course, content.

In a formal sense, a study programme is a short, structured and coherent description of theoretical and practical study curriculum elements that make up a solid entirety and guarantee concrete education and/or qualification. Such a definition encompasses a description not only of what is being performed but also of what is foreseen to be performed in the future, providing background and planning prospective measures and actions. In a broader sense, a study

programme is what and how everything should proceed aiming to reach the set goals and study outcomes.

An exceptional peculiarity of a study programme is coherence and interdependence of its constituent elements or parameters. If a study programme is correctly designed, all its constituents are in close relation with each other. The so-called target parameters also play an important role: study programme purpose, programme goals and study outcomes. Particularly the latter are important as they are objective competencies pursued by study programme graduates and, therefore, have exceptional importance in designing a study programme – seeking for efficient and qualitative studies, all other parameters arise on the basis of the study outcomes.

This condition also determines the sequence of the study programme structural parts: first, the purpose of the programme, demand for it, goals and study outcomes are defined. Then study subject aims, study subjects, programme structure, study forms and methods, study achievement assessment, admission conditions, study resources, study environment and others are described. The same sequence is inherent to the methodology – it describes the steps of programme developers in the same sequence as study programme designing should proceed.

Master study programme designing methodology consists of four parts: study programme designing assumptions, study programme curriculum parameters (description of programme purpose; demands for the programme; project goals, study outcomes; formulation of subject study outcomes, identification of study subjects, their content and programme structure; choice of study achievement assessment criteria and procedures), study programme realization parameters (identification of study forms and methods, admission to study programme criteria and conditions, study resources, students' study conditions, study programme external relations; choice of study programme quality assurance measures, study programme management procedures; description of study programme realization opportunities), preparation of study programme description.

Appendices to Master study programme designing methodology present samples of two university programmes.

PRATARMĖ

Ši metodika turi praktinę paskirtį – suteikti universitetų dėstytojams ir darbuotojams metodinę pagalbą, kuriant magistrantūros studijų programas. Leidinyje pateikiami reikalavimai ir patarimai apima tik vieną programų kūrimo aspektą. Čia akcentuojama studijų programų kūrimo logika, nurodomi svarbiausi programos parametrai, apibrėžiami jos reikalavimai, pateikiami patarimai. Metodikoje komentuojami normatyviniai dokumentai, kuriuose reglamentuojamas aukštasis mokslas, antroji universitetinių studijų pakopa, magistrantūra, o taip pat studijos apskritai. Tačiau ši metodika neliečia konkretaus kuriamų studijų programų turinio, kuris yra specifinis kiekvienu atveju ir geriausiai žinomas programų kūrėjams atskiruose universitetuose.

Metodikos autoriai išskiria du svarbius šio darbo tikslus. Visų pirma ja siekiama teigiamai įtakoti konkrečių magistrantūros studijų programų kokybės parametrus, taigi ji turėtų tapti vienu iš studijų kokybės užtikrinimo įrankiu. Ne mažiau svarbus ir antrasis tikslas, susijęs su studijų turinio, studijų programų kūrimo kultūros universitetuose plėtojimu, neapsiribojant magistrantūros atveju ir taikant jos teiginius platesniame kontekste.

Magistrantūros studijų programų kūrimo metodika – tai metodinių veiksnių ir jų atlikimo reikalavimų, kuriant konkrečią studijų programą, logiškas nuoseklus ir struktūruotas aprašymas. Metodika skiriama programų kūrėjams, kurie jau turi dėstyimo aukštojoje mokykloje patirties, žino svarbiausius studijų turinio ir kokybės reikalavimus, supranta aukštojo mokslo, o taip pat edukologijos sąvokas. Todėl metodikoje pateikiamos tik svarbiausios su magistrantūra ir studijų programomis susijusios sąvokos bei naujesni teoriniai teiginiai.

Metodikos koncepcija grindžiama dviem aspektais – teoriniu ir praktiniu. Teorine prasme labai svarbios mokymo/studijų turinio projektavimo (*angl.* curriculum development, *vok.* Curriculumentwicklung) įžvalgos, akcentuojančios studijų programų pagrįstumą, jų kūrimo vientisumą bei sudėtinių dalių suderinamumą. Ne mažiau svarbus praktinis metodikos kūrimo aspektas, įgalinęs išanalizuoti jau esančias Lietuvos universitetuose studijų programas, apibrėžti jų stipriąsias ir silpnąsias puses tam, kad metodikos pagalba pasiūlyti programų kūrėjams tiesesnę ir teisingesnę kelią, kuriant kokybiškas studijų programas.

Magistrantūros studijų programų kūrimo metodika remiasi konkrečiais principais ir reikalavimais: ji buvo rengiama laikantis naujausių mokymo/studijų turinio projektavimo teorijų, remiantis Europos Sąjungos ir Lietuvos normatyviniais aukštojo mokslo dokumentais, atsižvelgiant į jos prieinamumą įvairioms tikslinėms grupėms (studijų programų vykdytojams, studentams, socialiniams dalininkams, švietimo politikams, kokybės ekspertams ir kt.), derinant strateginius universitetų tikslus, principus ir vertybes (aukštųjų mokyklų autonomijos principą,

universitetų visuomeninę misiją) su bendraisiais Europos Sąjungos ir Lietuvos keliamais tikslais aukštajam mokslui ir absolventų kvalifikacijoms, įvertinant visų suinteresuotųjų pusių (kultūros ir mokslo visuomenės, švietimo politikų, socialinių dalininkų ir kt.) interesus aukštojo mokslo ir magistrantūros galimybėmis.

Metodikos autoriai atkreipia dėmesį į studijų programų kūrimo reikalavimų dinamiškumą. Keičiantis magistrantūros visuomeninei ir profesinei paskirčiai, normatyviniams aukštojo mokslo dokumentams bei teoriniams conceptams, metodikos papildymas ir tobulinimas tampa nuolatine būtinybe. Tad reikalinga ir visų jos vartotojų pagalba, pastabos ir patarimai. Todėl kviečiame bendradarbiauti.

IŽANGA

Magistrantūros¹ išskirtinumą iš kitų studijų rūšių (pagrindinių, specialiųjų profesinių, vientisųjų) lemia jos tikslinė paskirtis. “Orientuotos į mokslinę veiklą ir keliančios mokslinę kvalifikaciją magistrantūros studijos rengia studentus mokslininko tyrėjo arba pedagogo karjerai, orientuotos į analitinę taikomąją veiklą ir keliančios profesinę kvalifikaciją magistrantūros studijos – kitai profesinei veiklai”. Tai sąlygoja magistrantūros skirstymą į 2 tipus: gilinamąją ir plečiamąją.² Visais atvejais magistrantūra vykdoma po bakalauro studijų, todėl ankstesni šiose studijose įgyti studentų pasiekimai/rezultatai yra pagrindas magistrantūros tikslams pasiekti.

Skirtingi magistrantūros tipai lemia 2 magistrantūros studijų programų tipus: gilinamąją magistrantūros studijų programą³ ir plečiamąją magistrantūros studijų programą⁴. Todėl nors abiejų tipų magistrantūros studijų programos nesiskiria vieningos metodologijos nulemta programos struktūra, reikalavimais svarbiausių programos parametrų formulavimui, jos yra skirtingos savo paskirtimi, tikslais, studijų rezultatais ir, žinoma, turiniu.

Studijų programa⁵ formaliąja prasme yra trumpas, struktūruotas ir nuoseklus teorinių ir praktinių studijų turinio elementų, sudarančių vieningą visumą ir laiduojančių konkretų išsilavinimą ir/ar kvalifikaciją aprašymas. Toks apibrėžimas sako, kad studijų programa yra aprašymas ne tik to, kas jau vykdoma, tačiau ir to kas yra numatoma daryti, grindžiant ir planuojant būsimąsias priemones ir veiksmus. Platesne prasme studijų programa vadinama visa tai, kas ir kaip daroma siekiant užsibrėžtų tikslų ir studijų rezultatų.

Išskirtinis studijų programos ypatumas yra tas, kad ją sudaro tarpusavyje derantys ir vienas nuo kito priklausantys elementai arba parametrai. Taigi teisingai parengtoje studijų programoje visos jos sudėtinės dalys yra glaudžiamame ryšyje su kitomis dalimis. Išskirtinis vaidmuo tenka vadinamiesiems tiksliniams parametrams: studijų programos paskirčiai, programos tikslams ir studijų rezultatams. Ypač pastarieji, kaip objektyvios, studijų programos

¹ Magistrantūra – asmens profesinei ir mokslinei kvalifikacijai kelti skirtos antrosios pakopos nuosekliosios universitetinės studijos (LR Aukštojo mokslo įstatymas. 2000 m. kovo 21 d.)

² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

³ Gilinamoji magistrantūros studijų programa – studijų programa, skirta gilinti studento kompetencijai, įgytai per pirmosios pakopos (pagrindinių) studijų programą, kai pastaroji yra tos pačios studijų krypties kaip ir magistrantūros studijų programa arba kitos krypties, nurodytos magistrantūros studijų programos apraše (Bendrieji reikalavimai studijų programoms)

⁴ Plečiamoji magistrantūros studijų programa – studijų programa, skirta studento kompetencijai išplėsti kita (palyginti su pagrindinėmis studijomis) studijų kryptimi, tikslingai derinant šias studijas su kompetencija, įgyta per pagrindines studijas ir/arba per praktinės veiklos patirtį. Kai kompetencija plečiama keliomis kryptimis, plečiamoji magistrantūros studijų programa vadinama tarpkryptine (Bendrieji reikalavimai studijų programoms)

⁵ Studijų programa – tam tikros krypties studijų tikslų, turinio, metodų ir priemonių, studijoms pasitelkiamo akademinio ir profesinio personalo bei materialinių galimybių visuma, taip pat šios visumos aprašymas (Bendrieji reikalavimai studijų programoms)

absolventų siekiamos kompetencijos, turi išskirtinę reikšmę kuriant studijų programą – visi kiti parametrai kyla iš jų ir numatomi kokybiškiems absolventų studijų rezultatams pasiekti.

Ši aplinkybė nulemia ir kuriamos studijų programos struktūrinių dalių nuoseklumą: pirmiau apibūdinama programos paskirtis, jos poreikis, tikslai ir studijų rezultatai. Toliau numatomi studijų dalykų tikslai, studijų dalykai, programos sandara, studijų formos ir metodai, studijų pasiekimų/rezultatų vertinimas, priėmimo sąlygos, studijų ištekliai, studijų aplinka ir kt. Tokia seka būdinga ir pačiai metodikai – ji aprašo programos kūrėjų žingsnius tokia pačia seka kaip vyksta studijų programos kūrimas.

1. STUDIJŲ PROGRAMOS KŪRIMO PRIELAIDOS

Magistrantūros studijų programa pradedama kurti nuo idėjos. Turint idėją būtina įsitikinti, kad tolesnis jos vystymas yra pagrįstas ir prasmingas. Taigi naujos magistrantūros studijų programos kūrimo prielaidos yra:

1. Magistrantūros studijų programos kūrėjai turi atsakingai pasverti institucines galimybes programai parengti ir įgyvendinti, galvojant apie visus su kokybišku programos vykdymu susijusius išteklius: mokslinius, pedagoginius, materialiuosius, metodinius ir kt. Programų kūrėjai turi būti tikri, kad jai realizuoti yra pakankamas mokslinis potencialas bei patirtis, kad jos turinys tenkins visų suinteresuotų pusių interesus. Taip pat svarbu įvertinti idėją universiteto strategijos kontekste, sužinoti potencialių studentų nuomonę ir pan.

2. Būtina įsitikinti, kad naujai kuriamos studijų programos absolventai pagal savo kvalifikaciją bus paklausūs darbo rinkoje. Programos kūrėjai turėtų išanalizuoti atliktų darbo rinkos ir veiklos sektorių tyrimus⁶. Jeigu tokių tyrimų atlikta nėra, tikslinga juos atlikti tam, kad pagrįsti nuomonę apie absolventų paklausą ir reikalingumą visuomenės gyvenimo, mokslo ir kultūros bei profesinės veiklos srityse. Gauti duomenys sudaro informacinį pagrindą tolesniam programos kūrimui. Veiklos sektorių ir kvalifikacijų tyrimai leidžia nustatyti veiklos sektoriams, profesijų grupėms ar profesijoms būdingas užduotis bei joms atlikti reikalingas kompetencijas, tai yra išskirti, kokių kompetencijų reikia sprendžiant konkrečios profesinės veiklos uždavinius.

3. Magistrantūros studijų programos kūrėjai turi įvertinti giminingose pagrindinių studijų programose rengiamų specialistų kvalifikacinius parametrus ir įsitikinti, kad jų kompetencijų pagilinimas ar išplėtimas magistrantūros programoje yra aktualus šalies kultūrai, mokslui, profesinei veiklai bei patiems studentams.

4. Magistrantūros studijų programos kūrimo pirminiame etape svarbi yra strateginių Europos Sąjungos ir Lietuvos politinių dokumentų analizė, siekiant įsitikinti apie programos aktualumą platesnėje ir tolesnėje perspektyvoje.

5. Svarbus naujos studijų programos kūrimo uždavinys yra kituose universitetuose vykdomų tos studijų krypties programų sėkmės ir problemų analizė tam, kad rasti optimalų kelią į kokybiškos ir paklausios programos sukūrimą.

⁶ Darbo rinkos tyrimai teikia informaciją apie įvairių kvalifikacinių lygmenų ir krypčių specialistų pasiūlą ir paklausą darbo rinkoje, būsimiems darbuotojams suteikiamų kvalifikacijų ir kompetencijų poreikį profesinėms veikloms atlikti. Lietuvoje darbo rinkos tyrimus atlieka Lietuvos darbo birža ir Darbo ir socialinių tyrimų institutas.

Sektorių tyrimais siekiama nustatyti žmogiškųjų išteklių (plačiaja prasme) poreikį konkrečiame ekonominės veiklos sektoriuje (pvz., švietimo, statybos, žemės ūkio ir pan.), kuriam švietimo sistemoje rengiami specialistai. Sektorių tyrimai yra skirti nustatyti kiekybinius tam tikrų kvalifikacijų darbuotojų poreikius veiklos sektoriuose. Pilnus arba dalinius sektorių tyrimus Lietuvoje atlieka Profesinio mokymo metodikos centras prie ŠMM ir kitos institucijos.

6. Atsakoma į klausimą „Ar kuriama magistrantūros studijų programa yra kas nors, be programos kūrėjų ir studentų, suinteresuotas?“. Analizuojami valstybės ir visuomenės institucijų, pramonės ir verslo organizacijų, profesinių asociacijų ir kitų organizacijų, studentų, kitų socialinių dalininkų⁷ argumentai apie programos reikalingumą bei galimybę remti jos įgyvendinimą. Aptariamas programos reikalingumas ir tinkamumas mokymosi visą gyvenimą kontekste sudarant galimybes studijuoti bet kokio amžiaus, socialinės ir profesinės priklausomybės asmenims.

7. Pertvarkant jau egzistuojančią studijų programą, yra pagrindžiama ne tik tokio pertvarkymo reikalingumas, bet ir jo nauda visoms naująja programa suinteresuotoms pusėms.

⁷ Socialiniai dalininkai – visi asmenys ir visuomenės grupės, kurios prisiima dalį atsakomybės už būsimų specialistų parengimo kokybę (darbdaviai, studentai, jų tėvai ir dėstytojai, aukštosios mokyklos administracija, absolventai, profesinės asociacijos, profsąjungos ir t.t.).

2. MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMOS TURINIO PARAMETRAI

2.1. Programos paskirties apibūdinimas

Studijų programos paskirtį parodo jos politinis, ekonominis, technologinis, o taip pat socialinis ir kultūrinis kontekstas bei reikalingumas. Todėl nurodant paskirtį akcentuojama, kokioms veikloms bus rengiami studijų programos absolventai, į kokių profesijų ar profesinių veiklų atlikimą orientuota konkreči studijų programa ir joje įgyjamos absolventų kompetencijos.

Studijų programos paskirties apibūdinimą būtina sieti su konkrečiu magistrantūros tipu: gilinamąja ar plečiamąja. Apibūdinant reikia atsispindėti konkrečios magistrantūros tipo teikiamų kompetencijų mokslinę ar profesinę svarbą ir reikalingumą. Atkreiptinas dėmesys į plečiamosios magistrantūros programos paskirties apibūdinimą. Jos absolventai įgyja platesnį nei gilinamosios programos pasirengimą ir kompetencijas, kurios dažnai vertintinos kartu su pagrindinėse studijose įgytomis kompetencijomis. Tokiu būdu plečiamosios magistrantūros studijų programos paskirtis gali būti sunkiau apčiuopiama ir aprašoma.

Apibūdinant studijų programos paskirtį tikslinga nurodyti politinius ir juridinius dokumentus (tarptautines direktyvas, Lietuvos ir Europos Sąjungos strateginius dokumentus ir kt. (žr. 1 priedą), su kurių turiniu siejasi kuriama studijų programa. Tai liečia atskirų visuomeninės ir profesinės veiklos sričių strategijas, plėtros programas, tyrimus ir studijas. Jų nagrinėjimas naudingas ne tik programos paskirties konkretizavimui, bet ir platesniam perspektyviniam jos reikalingumo pagrindimui.

Atskirai nurodoma ar studijų programa dera su universiteto vizija ir veiklos strateginiais tikslais ar strateginiame plane numatytos priemonės siejasi su programos tematika, įgyvendinimu ir plėtojimu. Universiteto apsisprendimas tenkinti konkrečios srities, į kurią nukreipta naujai kuriama studijų programa, visuomeninius, kultūrinius ir profesinius poreikius yra jos pagrįstumo parametras.

Ne mažiau svarbu pateikti studijų programos gretinimą su pagal tikslus ir turinį artimomis kitų šalių ir Lietuvos universitetuose esančiomis studijų programomis, atskleidžiant jų panašumus ir skirtumus, nurodant tokių programų reikalingumą, populiarumą bei kitus jų pasiteisinimo argumentus. Tikslinga nurodyti kuo skiriasi šios programos paskirtis nuo kitų tos pačios krypties bei artimų studijų programų paskirčių. Išsamiau atskleidžiami skirtumai tarp tos pačios studijų krypties programų esančių toje pačioje aukštojoje mokykloje. Jeigu naujoji studijų programa kuriama vietoj anksčiau buvusių, nurodomos tokio pakeitimo priežastys.

Jeigu naujoji magistrantūros studijų programa yra gilinamoji, atskleidžiami jos esminiai skirtumai nuo tos krypties pagrindinių studijų programų, šiame kontekste analizuojamas studijų

gilinimo reikalingumas ir pobūdis. Plečiamosios magistrantūros programos atveju argumentuojamos išplėtimo kryptys, sąsajos su kitomis studijų ir mokslo kryptimis, o taip pat kitomis magistrantūros programomis.

2.2. Studijų programos poreikio formulavimas

Studijų programos poreikio formulavimas yra susijęs su programos paskirtimi. Pagrindžiant studijų programos poreikį įrodinėjamas jos absolventų reikalingumas visose galimose jų profesinės veiklos ir reiškimosi srityse. Remiamasi valstybės ir visuomenės institucijų, pramonės ir verslo organizacijų, profesinių (pvz. inžinerijos ir kitų) asociacijų ir organizacijų, studentų, kitų socialinių dalininkų argumentais, specialistų su aukštuoju išsilavinimu poreikio tyrimais, pramonės ir verslo plėtros prognozėmis, tarptautine patirtimi ir kt. Analizuojama padėtis darbo rinkoje, pateikiami darbo rinkos ir kitokių tyrimų duomenys. Grindžiant poreikį svarbi yra pačių studijuojančiųjų (visų pirma potencialių magistrantų), o taip pat dėstytojų nuomonė, pageidaujančiųjų studijuoti skaičius, atliktos apklausos, interviu ir pan. Siektina, kad apibrėžiant poreikį pagal galimybes būtų nurodomi preliminarūs prognozuojami skaičiai dviejų metų bei ilgesniam laikotarpiui.

Grindžiant studijų programos poreikį nurodoma kada ir kiek studentų numatoma priimti studijuoti. Pateikiami duomenys apie potencialių studentų grupes, apie pagrindinių studijų programose, iš kurių tikimasi atėjimo į magistrantūros studijas, studijuojančiųjų skaičių ir jų ketinimus. Nurodoma kiek asmenų praėjusiais metais buvo priimta į aukštąją mokyklą į tos pakopos ir tos krypties, kurioje yra kuriama nauja studijų programa, studijas.

Pagrindžiant studijų programos poreikį komentuojami socialinių dalininkų (visų pirma potencialių darbdavių) argumentai apie studijų programos poreikį, apie galimybes įsidarbinti programos absolventams, reikalingas jų kompetencijas.

2.3. Programos tikslų apibrėžimas

Formuluojant studijų programos tikslus⁸ remiamasi jos paskirties detalizavimu, keliant klausimą ką programos absolventai turėtų veikti paskirtyje nurodytose srityse. Svarbu prisiminti, kad programos tikslai kildinami ne iš jos turinio (kas yra studijuojama), o iš išorės, turint duomenų ar bent įsivaizduojant, ką po programos baigimo darys absolventas. Todėl tikslus formuluoti lengviau, jeigu yra parengti profesinės veiklos sričių profesiniai standartai, yra profesinių ir kitų organizacijų darbuotojų veiklos aprašymai. Valstybės reguliuojamų profesijų atveju remiamasi atitinkamomis ES direktyvomis ir profesinėmis normomis. Jeigu to nėra,

⁸ Studijų programos tikslas – studento pasirengimas atlikti profesinę ar kitą veiklą, dažniausiai tapatinamą su dideliu veiklos uždaviniu arba funkcija

remiamasi aukštosios mokyklos specialiai atliktais tyrimais, užsienio ar pačių programos rengėjų patirtimi.

Nors profesinės veiklos įtaka formuluojant programos tikslus yra lemianti, tačiau juos grindžiant būtina atsižvelgti ir į mokslo, technologijų, modernių socialinių procesų iššūkius, o taip pat tai, kad magistrantūros programos skiriamos modernių priešakinių kompetencijų įgijimui. Todėl esantys tyrimai ir standartai gali būti išplėsti programos kūrėjų moksline nuojauta ir išvalgomis.

Galvojant apie magistrantūros programos tikslus, kai kuriais atvejais yra sunku numatyti kokiose veiklos srityse po programos baigimo dirbs absolventai. Tuomet programos kūrėjai tikslus formuoja remdamiesi ne tik absolventų veiklos prognozėmis, bet ir tradiciniu bendresniu požiūriu į absolventų kompetencijų sritis konkrečiose studijų kryptyse. Šiuo atveju sunkesnis yra gilinamojo tipo magistrantūros programos tikslų formulavimas. Dera atkreipti dėmesį į pagrindinių ir magistrantūros studijų programų tikslų dermę, įvertinant tai, kad gilinamojo tipo magistrantūros programos tikslai turi skirtis nuo pagrindinių studijų programos tikslų. Jeigu programa yra plečiamojo tipo, tuomet programos tikslai turi būti rašomi pagal šio tipo programos formulavimo logiką.

Magistrantūros studijų programos tikslai turėtų derėti su reikalavimais, kurie formuojami magistrantūrai pastarojo meto Europos Sąjungos dokumentuose (Europos kvalifikacijų sąrangos projektas, Dublino aprašai ir kt.). Svarbu, kad jie atitiktų žinių ir gebėjimų lygmenį universitetinių pagrindinių studijų iš vienos pusės ir doktorantūros, iš kitos pusės kontekste, o taip pat skirtųsi nuo pagrindinių tos pačios krypties tikslų.

Formuluojant studijų programos tikslus, patartina įsivaizduojamą absolvento veiklą sąlygiškai suskaidyti į keletą smulkesnių vienetų, tokiu būdu apibrėžiant 3-4 studijų programos tikslus. Nedidelis stambesnių programos tikslų skaičius logiškas todėl, kad jie tarnauja kitam programos kūrimo žingsniui - studijų rezultatų formulavimui.

2.4. Studijų programos studijų rezultatų formulavimas

Studijų programos studijų rezultatai⁹ formuojami derinant juos su nacionalinėje kvalifikacijų sąranroje aprašytais kvalifikaciniais reikalavimais magistrantūros lygmens studijų programoms, konkrečių profesinės veiklos sektorių profesiniais standartais, kvalifikacijos aprašais ir juose pateikiamomis kompetencijomis. Jei galimybių remtis tokiais duomenimis nėra, tuomet studijų programos kūrėjai remiasi kitose šalyse vykdomų analogiškų ar panašių studijų programų studijų rezultatais. Bendruoju atveju programos studijų rezultatai kildinami iš

⁹ Studijų programos studijų rezultatai – iš programos tikslų kylantys teiginiai, kurie apibūdina tai, ką studentas turi gebėti atlikti (pademonstruoti) baigęs studijų programą, kad dirbdamas galėtų sėkmingai spręsti profesinės veiklos uždavinius bei tenkinti kitus savo bei visuomenės interesus.

programos tikslų, keliant klausimą ką absolventas turi gebėti, kad kokybiškai atliktų tiksluose numatytus veiklos uždavinius bei funkcijas.

Duomenys magistrantūros programų studijų rezultatų formulavimui yra dvejopi:

1. Programos studijų rezultatai didžiaja dalimi siejasi su kompetencijomis¹⁰, kurios yra profesinės veiklos reikalavimų išraiškos. Taigi studijų rezultatai yra siekiniai to, kas tam tikru metu yra svarbu ir reikalinga sėkmingam asmens darbui veiklos sistemoje.
2. Universitetinių studijų (visų pirma magistrantūros) paskirtis nėra tik tenkinti veiklos sistemos poreikius, bet ir skatinti mokslo, technologijų, socialinių procesų pažangą. Dėl to magistrantūros studijų rezultatai turi numatyti mokslui ir profesinės praktikos tobulinimui būtinus asmens pažintinius, funkcinis ir bendruosius gebėjimus.

Bendruoju atveju kiekvienam studijų tikslui formuluojami 3-4 programos studijų rezultatai. Siektina, kad visai programai jų būtų priskiriama nei per mažai (tuomet jie bus labai stambūs) ir nei per daug (tuomet jie bus ne tik smulkūs, bet ir neleis koncentruotai suvokti programos visumos). Optimalu programai formuluoti apie 10 studijų rezultatų.

Visgi programos studijų rezultatai yra per dideli, kad leistų pagrįstai parinkti studijų turinį, numatyti studijų metodus, apibrėžti pasiekimų/rezultatų vertinimo kriterijus. Todėl jie skaidomi į smulkesnius vienetus, vadinamus dalyko studijų rezultatais (žr. Dalyko studijų rezultatų formulavimas). Abu studijų rezultatų tipai užduoda ir jų pasiekimų vertinimo skirtumus: dalyko studijų rezultatų pasiekimas įvertinamas tik to dalyko rėmuose: kontroliniais, namų darbais, referatais, kolokviumais, egzaminais ir kt. Magistrantūros studijų programos studijų rezultatai įvertinami baigiamuoju darbu ir/ar baigiamaisiais egzaminais.

Formuluojant programos ir dalyko studijų rezultatus, reikia siekti, kad jų skaičius būtų optimalus, kad jie nebūtų smulkmeniški, o taip pat, kad iš jų būtų galima išvesti vertinimo kriterijus, t.y. kad jie apibrėžtų tam tikrus atlikimo reikalavimus. Tai svarbu tam, kad juos būtų galima matuoti ir įvertinti jų pasiekimą. Nemažiau svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad studijų rezultatai nusako tik minimalius reikalavimus.

¹⁰ Kompetencija – kvalifikacijos sudedamoji dalis, elementas, pažymintis asmens gebėjimus atlikti konkretų veiklos uždavinį (funkciją). Skiriamos pažintinės, funkcinės ir bendrosios kompetencijos. Skiriant kompetencijas (profesinės veiklos sistemos kategorija) nuo studijų rezultatų (švietimo sistemos kategorija) atkreipiamas dėmesis į jų formuluotes. Kompetencijos paprastai formuluojamos panaudojant žodžius „gebėti pritaikyti..“, „gebėti parengti...“, „gebėti įvertinti...“ ir pan. Studijų rezultatai formuluojami panaudojant aktyvius veiksmažodžius „išvardinti...“, „pritaikyti ...“, „parengti ..“, „apibūdinti...“, „pagrįsti...“, „įvertinti ...“ ir pan. Formuluojant kompetenciją, o taip pat studijų rezultatą be aktyviojo veiksmažodžio turi būti nurodoma ką ir prie kokių sąlygų turi būti pademonstruojamas gebėjimas atlikti tam tikrą veiksmą ar užduotį.

Kompetencijų skirstymas į pažintines (susietas su gebėjimu pritaikyti, panaudoti konkrečias žinias), funkcinės (susietas su gebėjimu atlikti konkrečias užduotis ir veiksmus) ir bendrąsias (susietas su tam tikromis žmogaus elgsenos savybėmis), iš kurių kildinami studijų rezultatai, leidžia išskirti tam tikras tendencijas formuluojant gilinamosios ir plečiamosios magistrantūros programų studijų rezultatus. Tikėtina, kad gilinamojoje magistrantūroje dominuos pažintinio pobūdžio studijų rezultatai (čia daugiau gilinamųjų dalykų), o plečiamojame bus daugiau funkcinio (taikomojo) pobūdžio studijų rezultatų. Bendrųjų gebėjimų, kaip studijų rezultatų formulavimui daugiau įtakos turės absolvento veiklos pobūdis ir aplinka (socialiniai ir asmenybiniai veiksniai) bet ne programos tipas.

Formuluojant programos studijų rezultatus išskiriamas ketveriopas jų pobūdis¹¹. Atkreiptinas dėmesys ir į žemesnio ar aukštesnio pažintinio lygmens gebėjimų užfiksavimą (suvokimo, pritaikymo, analizės, sintezės, įvertinimo). Kuo aukštesnio pažintinio lygmens reikalaujama iš studijuojančiųjų, tuo paprastai abstraktesnės būna studijų rezultatų formulotės.

Kuriant naują magistrantūros studijų programą, yra laikomasi logikos, parodytos 1 lentelėje ir 9 priede. Matyti, kad tarp visų programos parametrų (pradedant programos tikslais ir baigiant studijų dalykais) yra glaudūs loginiai ryšiai. Išėities pozicija yra studijų programos paskirties formulavimas ir jos tikslų nustatymas. Kiekvienam studijų programos tikslui formuluojami programos studijų rezultatai, kiekvienam rezultatui apibrėžiami pasiekimų vertinimo kriterijai ir rengiamas studijų turinys (nustatomi studijų dalykai).

1 lentelė

Studijų programos parametrų nustatymo logikos fragmentas

Eil. Nr.	Profesinės veiklos funkcijos/ studijų programos tikslai	Kompetencijos	Programos studijų rezultatai	Studijų rezultatų pasiekimų/rezultatų vertinimo kriterijai	Studijų turinys (studijų dalykai)
1.	Studijų programų vertinimas	1. Gebėti parinkti, pagrįsti ir pritaikyti	1. Parinkti, pagrįsti ir pritaikyti studijų programų bei	1. Apibūdinti studijų programos ir studijų dalyko pagrindinių parametrų skirtumai.	1. Studijų turinio projektavimas 2. Švietimo

¹¹ a) tikslūs konteksto atžvilgiu ir neginčytini gebėjimai, pvz., “apibūdinti herbicidų bei pesticidų chemines savybes ir jų veikimo būdus”; “išskirti veiksnius, darančius įtaką aplinkos ekologinei būklei”; “pagrįsti automobilių išmetamųjų dujų kenksmingumą žmogaus organizmui” ir pan.

b) savo prigimtimi negalintys būti tiksliai suformuluoti (dėl dinamiškai kintančių, o ne statišku situacijų), pvz., “apibūdinti efektyvios segmentacijos, krypties ir padėties nustatymo svarbą, kuriant atsparias rūšis”. Čia sąvoka “efektyvios” labai priklauso nuo konteksto. Kontekstas konkretizuojamas formuluojant studijų rezultato pasiekimo vertinimo kriterijų;

c) savo esme diskutuotini, pvz., “sugalvoti ir parengti naujo maisto produkto koncepciją”. Čia “naujumas” yra labai subjektyvi kategorija;

d) netikslūs ar ginčytini, pvz., “pasiūlyti labiausiai tinkamą testą duoto produkto aprašui, pagrindžiant savo pasirinkimą studijų metu įgytais argumentais ir gauta informacija”. Čia žodžiai “labiausiai tinkamas” yra netikslūs, priklauso nuo konteksto ir gali būti ginčijami.

		studijų programų bei studijų dalyko vertinimo kriterijus 2....	studijų dalyko vertinimo kriterijus 2. Nustatyti sąsajų pobūdį tarp pagrindinių studijų programos parametrų 3. Suvokti studijų programos visuomeninės, profesinės ir bendrakultūrinės paskirties svarbą	2. Pagrįstas parinktų studijų programų ir studijų dalykų vertinimo kriterijų sąrašas. 3. Pagrįstas parinktų vertinimo kriterijų taikymas studijų programos ir studijų dalyko kokybei vertinti.	kokybės vertinimo metodologija ir metodika
--	--	---	---	---	--

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad studijų rezultatai yra pagrindiniai studentų pasiekimų vertinimo kriterijai ir rodikliai, kuriais vertintojai remiasi, priimdami sprendimus apie studento galutinio pasiekimo lygį.

Studijų rezultatų naudojimas susijęs ir su kitais studijų kokybei turinčiais įtakos reikalavimais: nuolatiniu priminimu studentams apie sąryšį tarp studijų rezultatų ir to, ko tikimasi, kad jie padarys ir išmoks tiek studijuodami, tiek atlikdami vertinimo pratimus ar laikydami egzaminus, o taip pat jų pratinimu komentuoti studijų rezultatus ir jų numatomus pasiekimo būdus. Tačiau tai jie turėtų būti prašomi padaryti kurso pradžioje, arba po jų pasiekimų tarpinio arba galutinio įvertinimo.

2.5. Dalyko studijų rezultatų formulavimas

Kadangi programos studijų rezultatai yra gana stambūs, jų pakanka tik preliminariam atskirų studijų programos dalių – studijų dalykų turinio nustatymui. Tikslėsniam dalykų turinio apibrėžimui yra būtina programos studijų rezultatus susmulkinti (išskaidyti), tokiu būdu pagrindžiant konkretaus turinio, reikalingo jų pasiekimui, nustatymą.

Ankstesnėje metodikos dalyje buvo sakoma, kad kiekvienas studijų dalykas turi būti orientuotas į konkretų (konkrečius) studijų programos rezultata (rezultatus). Kitaip tariant studijų dalykas sukuriama tam, kad įgyvendintų vieną ar kelis (gali būti ir jų dalis) studijų programos rezultatus. Tačiau atskiro studijų dalyko sukūrimas (pirmiausiai jo turinio nustatymas) nėra paprastas: prieš kalbant apie konkretų dalyko turinį būtina atlikti studijų programos rezultatų

suskaidymą į smulkesnius elementus, vadinamus studijų dalyko rezultatais¹². Pagal juos patikslinamas kiekvieno studijų dalyko turinys. (žr. 2 lentelę)

2 lentelė

Programos ir dalyko studijų rezultatų ryšio matrica

Programos studijų rezultatai	Dalyko studijų rezultatai		
	Žinios	Gebėjimai (mokėjimai ir įgūdžiai)	Bendrieji gebėjimai

Dalyko studijų rezultatų formulavimas reikalingas dėl kelių priežasčių. Pirmiausiai pakankamai stambių programos studijų rezultatų nustatymas neleidžia tiksliai pasakyti ką konkrečiai turi mokytis studentas. Kita priežastis yra ta, kad studijų programos rezultatai reiškia gebėjimą atlikti tam tikras veiklas ir užduotis, tačiau ne išmokus didaktinius elementus. Dalyko studijų rezultatai yra palyginti smulkūs siekiniai, kurių pasiekimui galima parinkti ne tik reikiamą mokslinę ir kitą informaciją, bet ir atitinkamus studijų metodus, priemones, užduotis ir kt. Ne mažiau svarbu yra tai, kad dalyko studijų rezultatai yra svarbiausias ir bene vienintelis šaltinis formuluoti atskirų dalykų pasiekimų/rezultatų vertinimo kriterijus ir vertinimo užduotis.

Dalyko studijų rezultatų formulavimas yra ne tik svarbus bet ir nelengvas programos kūrimo uždavinys. Paprasčiau yra tuomet, kai programos kūrėjas gerai supranta studijų tikslų skaidymo (smulkinimo) procedūras pasinaudojant plačiai paplitusiomis ir garsiomis, bei palyginti nesudėtingomis studijų tikslų taksonomijomis¹³. Jos pabrėžia, kad konkretus studijų turinys visuomet veda į nevienodo lygmens žinių ir gebėjimų įgijimą. Siekiamą lygmenį apsprendžia daugybė veiksnių: visuomenės nuostatos universitetinį išsilavinimą turintiems asmenims, konkreti universitetinių studijų pakopa, konkrečios programos studijų rezultatai ir kt. Taigi kalbant apie magistrantūrą, kaip antrąją universitetinių studijų pakopą ir formuluojant dalykų studijų rezultatus, kreipiamas dėmesys į aukščiausių studijų rezultatų lygmenų išraiškas.

¹² Dalyko studijų rezultatas – žinios, gebėjimai (mokėjimai arba įgūdžiai) bei bendrieji gebėjimai, kurių siekiama konkrečiame studijų dalyke ir kurie jungdamiesi su kitų dalykų studijų rezultatais sudaro programos studijų rezultatus

¹³ B. Bloom (1956). Taxonomy of Educational Objectives – The Cognitive Domain, Longman, NewYork

Atskirų dalykų studijų rezultatai formuluojami 4 žingsniais¹⁴. Nustatyti dalyko studijų rezultatai yra grupuojami į tris grupes: žinios, gebėjimai (mokėjimai arba įgūdžiai) ir bendrieji gebėjimai¹⁵. Jie tarnauja tikslesniam studijų dalykų turinio, dėstymo metodų, vertinimo kriterijų ir kt. nustatymui. Rengiant naujos magistrantūros studijų programos aprašą dalyko studijų rezultatų sąsajos su studijų metodais ir vertinimo kriterijais bei formomis pateikiami konkrečių studijų dalykų aprašuose lentelės formoje (žr. 3 lentelė).

3 lentelė

Dalyko studijų rezultatų, studijų metodų ir vertinimo kriterijų sąsajos

Dalyko pavadinimas:		
Dalyko studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo kriterijai
<u>Žinios:</u>		
1. Žinoti...		
2.		
n.		
<u>Gebėjimai (mokėjimai ir įgūdžiai):</u>		

¹⁴ 1 žingsnis. Imamas konkretus programos studijų rezultatas, susietas su tam tikru studijų dalyku. Keliamas klausimas kokie smulkesni studijų pasiekimai turi būti atsiekti tam, kad studentas pasiektų numatytą rezultatą. Ką jis turi įgyti? Ką turi atlikti? Atsakymai į šiuos klausimus ir formuluojami kaip dalyko studijų rezultatai. Manoma, kad jie neturi būti nei per stambūs, nei per smulkūs. Pakanka, kad vienam programos studijų rezultatui būtų formuluojami ne mažiau kaip 3-5 ir ne daugiau 7-9 dalyko studijų rezultatai. Jeigu programos studijų rezultatų, kurie siekiami atskiru dalyku yra ne vienas, bet daugiau, visiems jiems surandami dalyko studijų rezultatai.

2 žingsnis. Visi suformuluoti dalykų studijų rezultatai palyginami remiantis konkrečia taksonomine teorija (pvz. Bloom kognityvine taksonomija). Bloom išskiria šešis taksonominius lygmenis: žinojimo, supratimo, taikymo, analizės, sintezės ir vertinimo. Tai reiškia, kad visi dalyko studijų rezultatai turi būti priskirti vienam iš jų. Čia svarbu yra tai, kad jeigu programos studijų rezultatas yra tam tikro, pvz. analizės lygmens, tai iš jo išvesti dalyko studijų rezultatai gali būti visokių lygmenų, tačiau dalyko studijų pabaigoje jie turi užtikrinti analizės lygmens rezultato pasiekimą. Tai labai svarbu, nes nuo taksonominio lygmens priklauso visas didaktinis procesas – naudojami studijų metodai, pasiekimų vertinimo procedūros ir užduotys ir kt.

3 žingsnis. Teisingą studijų rezultato formuluotę sudaro 3 dalys:

- Aktyvusis veiksmažodis. Jis visada rašomas bendraties forma. Jeigu formuluojant programos studijų rezultatus buvo rekomenduojama naudoti plačiai interpretuojamus veiksmažodžius, žyminčius atitinkamą kognityvinės taksonomijos lygmenį (žinoti, suprati, taikyti, analizuoti, sintezuoti, vertinti), tai formuluojant dalyko studijų rezultatus jų reikia vengti. Juos pakeičia vadinamieji „neinterpretuojamieji“ veiksmažodžiai. Žinojimo lygmenį atspindi tokie veiksmažodžiai kaip išvardinti, apžvelgti, papasakoti ir kt., supratimo lygmenį – sugrupuoti, suklasifikuoti, patikrinti, atpažinti, apibūdinti ir kt., taikymo lygmenį – pademonstruoti, atlikti, išspręsti ir kt., analizės lygmenį – apskaičiuoti, sukritikuoti ir kt., sintezės lygmenį – suplanuoti, suformuluoti ir kt., vertinimo lygmenį – pagrįsti, įrodyti, numatyti ir kt. *Plačiau* – R.Laužackas (2000). Mokymo turinio projektavimas
- Papildinys. Jis pasako ką reikia atlikti.
- Kontekstas arba sąlyga. Jis parodo prie kokių sąlygų (nurodant trumpą charakteristiką) turi būti atlikta konkreti užduotis.

4 žingsnis. Studijų praktikoje visi dalykų studijų rezultatai yra vienaip ar kitaip klasifikuojami tuo palengvinant konkrečių didaktinių veiksmų parinkimą. Skirtingose šalyse naudojama keletas požiūrių. Lietuvoje vieningos pozicijos taip pat nėra. Remiantis Europos kvalifikacijų sąrangos metodologija rekomenduojama juos skirstyti į tris grupes: žinias, gebėjimus (mokėjimus arba įgūdžius) ir bendruosius gebėjimus.

¹⁵ Europos Bendrijų komisijos dokumentas „Kuriant Europos kvalifikacijų sąrangą mokymuisi visą gyvenimą“, Briuselis, 2006

1. Gebėti...		
2.		
n.		
<u>Bendrieji gebėjimai:</u>		
1. Būti...		
2.		
n.		

2.6. Studijų dalykų¹⁶, jų turinio ir programos sandaros nustatymas

Studijų dalykas yra struktūrinė studijų programos dalis, apimanti giminingą ir konkrečių programos bei dalyko studijų rezultatų pasiekimui būtiną turinį. Magistrantūros studijose jie dažniausiai nėra tipiniai ir atskirose mokslo srityse ir kryptyse nusistovėję studijų dalykai (taip didele dalimi yra pagrindinėse studijose), jie sukuriamai atsižvelgiant į programos kūrėjų formuluojamą programos paskirtį, tikslus, o taip pat programos ir konkretaus dalyko studijų rezultatus.

Iš kitos pusės, universitetinėse studijose studijų dalykų ir jų turinio formulavimas vyksta ne visada tiesmukiškai laikantis moduliniam mokymui būdingų taisyklių, kada dalyko turinys ir jo pavadinimas atrandamas griežtai laikantis loginio ryšio: programos paskirtis – programos tikslai – programos rezultatai – dalykų (modulių) rezultatai – dalykai (moduliai). Studijose, kuriose dominuoja mokslinės žinios ir jų atradimo procesas, studijų dalykai dažnai turi iš anksto apibrėžtą ir tam tikra prasme klasikinį turinį, kuris dažnai žymimas nacionalinėse ir tarptautinėse aukštąjį mokslą reglamentuojančiose direktyvose, normose bei standartuose, o taip pat ir mokslo bei studijų praktikoje.

Pabrėžtina tai, kad studijų dalyko pavadinimas kaip jo esmę apibendrinanti išraiška suformuluojama tik tuomet kai apibrėžiamas jo turinys: studijų rezultatų pasiekimui reikalinga mokslinė ir kitokia informacija, darbo su ja metodai, formalieji studentų pasiekimai/rezultatai ir kt. Taigi pirmiau atrandamas dalyko turinys ir tik po to jam suteikiamas konkretus pavadinimas.

Svarbus studijų dalyko parametras yra jo apimtis (kreditų skaičius). Ji nustatoma galvojant kiek laiko turi būti skiriama studentui jam siekiant dalyko studijų rezultatų – įsisavinant teorinę ir kitą medžiagą, atliekant laboratorinius darbus ir kitas užduotis auditorijoje bei savarankiškai ir kt. Dalyko apimtis yra individuali kiekvienam studijų dalykui, tačiau ji neturi būti nei per maža nei per didelė (mažiausia 2 kr.). Jeigu dalyko apimtis per didelė, jis gali būti dalomas į dalis, t.y. į atskirus dalykus.

¹⁶ Studijų dalykas yra sąlyginis programos struktūrinės dalies pavadinimas, naudojamas daugumoje Lietuvos aukštųjų mokyklų. Šios metodikos rėmuose jis atitinka kai kuriuose universitetuose vartojamus studijų modulio, sando ir kt. pavadinimus.

Studijų rezultatais grindžiant studijų dalykus, jais tampa ne tik teoriniai ir taikomieji dalykai, tačiau ir kursiniai projektai (jais siekiama konkrečių studijų rezultatų), praktikos (jeigu to reikalauja studijų rezultatai), o taip pat ir baigiamasis darbas, kuris yra orientuojamas į apibrėžtus studijų rezultatus. Kursinis projektas, kuris dažniausiai apima mokslinio tiriamojo arba projektinio darbo elementus, ir juo siekiama konkrečių studijų rezultatų, yra savarankiškas studijų dalykas. Kitais atvejais mokslinio tiriamojo darbo elementais grindžiamos užduotys gali būti įtraukiamos į kitus teorinius ar taikomuosius dalykus kaip jų sudėtinės dalys, tai nurodant ne dalykų sąrašė, o konkrečių dalykų aprašuose¹⁷.

Visais atvejais magistrantūros studijos baigiamos baigiamojo darbo rengimu ir gynimu. Baigiamajam darbui atlikti ir apginti skiriama ne mažiau kaip 25 procentai studijų programos apimties. Į šią apimtį įeina ir baigiamieji egzaminai, jeigu jie numatyti programoje.

Pabrėžiant tiesioginę sąsają tarp studijų dalykų ir programos studijų rezultatų, atkreipiamas dėmesys į tai, kad konkretų programos studijų rezultatą gali įgyvendinti ne vienas, bet keli dalykai. Taip atsitinka tuomet kai į programą įtraukiami akademinėje praktikoje nusistovėję ir tradicinį turinį turintys studijų dalykai. Magistrantūros atveju keliuose dalykuose gali būti įgyvendinami pažintinių, o taip pat bendrųjų kompetencijų pagrindu suformuluoti studijų rezultatai. Rengiant studijų programos aprašą studijų rezultatų ir dalykų ryšius yra tikslinga pateikti specialioje formoje (žr. 2 priedą).

Su dalyko studijų rezultatais tiesiogiai siejasi konkrečios dalyko dėstymo formos bei metodai: paskaitos, pratybos, seminarai, laboratoriniai darbai, individualus studentų darbas ir kt. Aišku, kad čia nemažą įtaką daro ir studentų pasirengimo lygis, jų studijų konkrečiomis formomis galimybės, universiteto moksliniai bei metodiniai ištekčiai. Magistrantūros studijose paprastai siekiama didesnio studentų savarankiškumo bei mažesnės paskaitinio darbo dalies. Studento savarankiškas darbas turi sudaryti ne mažiau kaip 30 procentų kiekvieno studijų dalyko apimties¹⁸, o auditorinis darbas apimti ne mažiau kaip 40 procentų dalyko studijoms skirto studento darbo laiko.

Magistrantūros studijų programos sandara ir jos įgyvendinimo eiga parodoma studijų programos plane. Studijų planas - nuosekliai išdėstytų studijų parametrų (studijų dalykų, modulių, jų dalių) visuma, apimanti jų įgyvendinimui būtinus išteklius, terminus, vykdytojus ir kt.¹⁹

¹⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

¹⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

¹⁹ Laužackas R. (2000) Mokymo turinio projektavimas. Standartai ir programos profesiniame rengime. Kaunas: VDU

Magistrantūros studijų programos plane nurodoma gilinamųjų ir taikomųjų dalykų statusas programoje (privalomieji ar pasirenkamieji), kursinių darbų ar projektų, baigiamojo darbo atlikimo semestras, apimtis (kreditais), studijų dalykų dėstymui numatoma paskaitų bei kitų užsiėmimų (pratybų, seminarų, laboratorinių darbų, savarankiško studijavimo ir kt.) valandų skaičius, nurodomi numatomi dalykų dėstytojai. Išskiriami specializacijas (šakas) formuojantys dalykai.²⁰

Atkreiptinas dėmesys, į tai, kad magistrantūros studijų programoje būtina argumentuoti ar ji yra gilinamoji, ar plečiamoji. Magistrantūros studijų programos apimtis 60–80 kreditų. Konkreti programos apimtis pagrindžiama atskirai. Plane nurodoma ar dalykas yra gilinamojo ar taikomojo pobūdžio. Ne mažiau kaip 80 procentų gilinamosios magistrantūros programos, ir ne mažiau kaip 60 procentų plečiamosios magistrantūros programos apimties turi sudaryti gilinamojo lygio dalykai²¹.

Konkretesni studijų dalyko turinio duomenys nurodomi dalyko aprašuose. Dalyko apraše turi būti nurodyta:

1. Studijų programos pavadinimas,
2. Dalyko pavadinimas,
3. Dalyko pavadinimas anglų kalba,
4. Būtinai pasirengimas dalyko studijoms (būtinai prieš tai studijuoti dalykai),
5. Dalyko studijų rezultatų, studijų metodų ir vertinimo kriterijų lentelė,
6. Trumpas dalyko turinys,
7. Dalyko studijos valandomis (valandų skaičius skirtas paskaitoms, pratyboms, seminarams, laboratoriniams darbams, savarankiškam darbui) atskirai dieninėms, vakarinėms ir neakivaizdinėms studijoms,
8. Studijų rezultatų vertinimo procedūros,
9. Dalyko studijoms reikalinga literatūra,
10. Dalyko programos rengėjas (rengėjai).

Dalykų aprašai paprastai pateikiami magistrantūros studijų programos aprašo prieduose. Atskirai pagrindžiama programos struktūra ir dėstomų dalykų ar jų grupių tarpusavio loginiai ryšiai ir seka. Paaiškinama, kodėl kai kurie dalykai yra būtini visoms tos studijų krypties programoms, o kai kuriuos galima pasirinkti kaip alternatyvius. Aiškinama, kaip programos sandara ir jos turinys padeda pasiekti programos tikslus ir planuojamus rezultatus (žr. 4 lentelę)

²⁰ Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms 2005 07 22 Nr. ISAK- 1551

²¹ Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms 2005 07 22 Nr. ISAK- 1551

Magistrantūros studijų programos planas

Studijų programos pavadinimas _____

Studijų programos tipas _____

Studijų sritis: _____

Studijų kryptis: _____

Dalyko kodas	Dalyko pavadinimas	Dalyko lygmuo (G,T)	Studijų forma	Studijų apimtis per semestrą															Numatomas dalyko dėstytojas
				I			II			III			IV			Iš viso			
				Val.		Kr	Val.		Kr	Val.		Kr	Val.		Kr	Val	Kr		
				Pa	Pr		Pa	Pr		Pa	Pr		Pa	Pr					
Dalykai																			
			Dieninė																
			Neaktiv. aizdinė																
			Vakarinė																
Iš viso:																			
Kursiniai darbai ir/ar projektai																			
			Dieninė																
			Neaktiv. aizdinė																
			Vakarinė																
Iš viso:																			
Baigiamasis darbas (projektas)																			
			Dieninė																
			Neaktiv. aizdinė																
			Vakarinė																
Iš viso:																			

Pa – paskaitos

Pr – pratybos, seminarai, laboratoriniai darbai ir kt.

Kr – kreditų skaičius

Magistrantūros programos sandaros struktūrą (konkrečius dalykus) nustato universitetas, atsižvelgdamas į konkrečios studijų programos (gilinamosios ar plečiamosios) sudarymo logiką bei remdamasis studijų rezultatais. Studijų dalykų perteikimo studentams eiliškumas turi glaudžiai sietis su dalykų turiniu (tarpusavyje susiję dalykai turi papildyti vienas kitą hierarchine sudėtingumo prasme) ir pačios studijų programos logika.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog studijų dalykų turinys turi atitikti šiuolaikiniam mokslo (meno) pasiekimų lygiui.

Jei studijų programoje numatomos skirtingos specializacijos, tikslinga nurodyti kurie dalykai yra bendri, o kurie numatomi atskirai specializacijai.

Akcentuotina, jog programos ir dalykų apimtis nesudaro prielaidas studijų tikslams ir rezultatams pasiekti. Ne visi studijų dalykai turi turėti vienodą kreditų skaičių.

Studijų sandara ir turinys privalo atskleisti gilinamąjį/plečiamąjį magistrantūros studijų programos tipą.

Dera atkreipti dėmesį į tai, jog teorinių studijų ir tiriamojo darbo santykis gilinamojo ir plečiamojo tipo programose skiriasi dėl skirtingų studijų tikslų bei rezultatų.

2.7. Studijų pasiekimų/rezultatų vertinimo kriterijų ir procedūrų parinkimas

Šioje dalyje aptariami reikalavimai, keliami programos ir dalykų studijų rezultatų pasiekimo vertinimui²². Jie apima studijų programos rezultatų vertinimo kriterijų ir rodiklių formulavimą, vertinimo periodiškumą, metodų bei formų numatymą. Todėl naujos magistrantūros studijų programos kūrėjai turi apgalvoti ir pateikti informaciją apie:

- Studijų rezultatų vertinimo kriterijus, metodus ir formas,
- Grįžtamojo ryšio teikimo tvarką studentams apie jų pasiekimų/rezultatų įvertinimą,
- Pasiekimų/rezultatų vertinimo tobulinimo tvarką,
- Vertinimo sistemą (pažymių skalę),
- Kaupiamojo balo sistemą, jei tokią planuojama taikyti,
- Egzaminų perlaikymo ar studijų dalykų kartojimo sąlygas,
- Apeliavimo tvarką dėl pasiekimų/rezultatų įvertinimo peržiūros,
- Pasiekimų/rezultatų įvertinimų archyvavimo tvarką.

Kokybiškam pasiekimų/rezultatų įvertinimui labai svarbu teisingai formuluoti programos bei dalykų studijų rezultatų vertinimo kriterijus, kurie yra jų pasiekimą įrodantys *požymiai*. Vertinimo kriterijai yra kildinami iš studijų rezultatų (žr. 5 lentelę). 3 priede pateikiamas studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų turinio tarpusavio ryšio pavyzdys²³.

²² Vertinimas – tikslingas duomenų rinkimas, jų grupavimas, klasifikavimas, sisteminimas, analizė ir interpretavimas, siekiant objektyviai įvertinti studentų studijų pasiekimų atitikimą studijų programos ar studijų dalyko rezultatams. Vertinimas taip pat turi ir kitas funkcijas: informacinę (informuoja studentą ir jo tėvus apie jo studijų rezultatyvumą), grįžtamojo ryšio gavimą dėstytojui apie jo dėstymo efektyvumą, sprendimų priėmimo (pvz., išlaikytas ar neišlaikytas egzaminas) ir pan. Vertinimo metu surinktų duomenų apibendrinimo išdavoje rašomas studento pasiekimų (studijų dalyko, tarpinio atsiskaitymo ar baigiamojo darbo) įvertinimas (pažymys ar kitas įvertis pasirinktoje vertinimo skalėje).

²³ Studijų rezultatų vertinimo kriterijai formuluojami iš studijų rezultatų, vienam studijų rezultato pasiekimui įrodyti naudojant vieną ar keletą vertinimo kriterijų. Vertinimo kriterijai yra pagrindas formuluoti egzamino ar kitos atsiskaitymo formos užduotis, kurių atlikimas leidžia daryti išvadas apie studijų rezultatų pasiekimo pilnumą, jį išreiškiant tam tikru įverčiu ar pažymiu. Studijų rezultatų vertinimo kriterijai lietuvių kalboje daugiskaitoje gali sutapti su studijų rezultatų formuluote. Pvz., studijų rezultatas reikalauja „išvardinti gripo ligos požymius ir pasiūlyti jo gydymo modelį esant X komplikacijai“. Vertinimo kriterijus galėtų būti formuluojamas taip: „išvardinti gripo ligos požymiai ir pasiūlytas jo gydymo modelis esant X komplikacijai“. Čia žodis „išvardinti“ sutinkamas ir studijų rezultate, ir vertinimo kriterijuje, bet sakinio kontekstas išskiria jų prasminę paskirtį. Studijų rezultate „išvardinti“ pateikiamas *bendratimi*, o vertinimo kriterijuje – *būtuojų laiku* vienaskaitoje ar daugiskaitoje (pvz., išvardintas arba išvardinti; atpažintas arba atpažinti; įvertintas arba įvertinti ir t.t.).

Studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų ryšys

Eil. Nr.	Studijų rezultatai	Studijų rezultatų vertinimo kriterijai

Pasiekimų/rezultatų vertinimo kriterijams keliami atitinkami reikalavimai²⁴.

Labai svarbi studentų pasiekimų/rezultatų vertinimo dalis – grįžtamosios informacijos teikimas studentams apie jų pasiekimų/rezultatų įvertinimo pagrindimą, siekiant tobulinti bei plėtoti studentų studijų efektyvumą bei gerinti dėstymo kokybę. Todėl studijų programoje reikia numatyti grįžtamojo ryšio teikimo studentams tvarką, kurios turėtų laikytis visas studijų programoje dalyvaujantis akademinis personalas. Taip pat numatoma, kaip bus įsitikinama, kad šios tvarkos bus laikomasi studijų praktikoje.

Studentų pasiekimų/rezultatų vertinimas yra nuolat analizuojamas ir tobulinamas, todėl turėtų būti aprašyta tvarka, kaip tai numatoma daryti. Pasiekimų/rezultatų vertinimo tobulinimas yra labai svarbus studijų programos kokybės parametras, nes pasiekimų vertinimo rezultatų pagrindu (kuris grindžiamas studijų rezultatais) studentui yra pripažįstama kvalifikacija ar kvalifikacinis laipsnis.

Studentų pasiekimai/rezultatai įvertinami tam tikroje vertinimo sistemoje (pažymių skalėje). Lietuvoje oficialiai naudojama dešimties balų vertinimo skalė. Tačiau tarpiniams atsiskaitymams, siekiant įvertinimo tikslumo, galima naudoti ir tikslesnes vertinimo skales. Jei tokios bus naudojamos kuriamos studijų programos pasiekimų/rezultatų vertinimui, jos turėtų būti aprašytos.

Pasaulinėje aukštojo mokslo praktikoje plačiai taikoma studijų pasiekimų/rezultatų kaupiamosios balo sistema, kai įvairiems studentų atsiskaitymams konkretaus dalyko studijų eigoje

²⁴ a) jie turi būti susieti su studijų rezultatais (kitais tariant, pasiekimų vertinimo kriterijai kildinami iš studijų rezultatų); b) pagrįsti; c) patikimi ir d) visiems programą ar dalyką studijuojantiems studentams vienodi. Pirmasis reikalavimas nurodo, kad studijų rezultatai turi būti aiškiai suformuluoti ir suprantami studentams, kurie bus vertinami, bei vertintojams, formuluojantiems studijų rezultatų pasiekimo kriterijus ir/ar atliekantiems vertinimą. Tai vertinimo skaidrumo reikalavimas.

Antrasis, *pagrįstumo* reikalavimas vertinimo kriterijams teigia, kad pasiekimų vertinimo priemonė ir vertinimo metodas privalo matuoti tai, kas turi būti matuojama. Pvz., termometras turi matuoti temperatūrą, o ne drėgnumą ar ilgį. Vadinasi, turi būti parenkamos tinkamos matavimo priemonės, kurios matuoja tai, kas leidžia priimti sprendimą, kokių lygiu studento studijavimo pasiekimai atitinka studijų rezultatuose aprašytus reikalavimus.

Trečiasis, *patikimumo* reikalavimas vertinimo kriterijams teigia, kad vertinimo priemonė ir vertinimo metodas turi kaip galima tiksliau matuoti studento pasiekimus. Pvz., jeigu automobilio spidometras rodo kaskart skirtingus parodymus nuvažiavus tą patį atstumą iš taško A į tašką B, tai spidometro parodymai nėra patikimi. Tas pats pasakytina ir apie studentų pasiekimų vertinimo priemonių patikimumą.

Ketvirtas, *vienodumo* reikalavimas teigia, kad visiems studentams vertinti taikomi tie patys vertinimo kriterijai. Negalima skirtingiems studentams taikyti skirtingų vertinimo kriterijų.

nustatomi atitinkami „svoriai“ (koeficientai)²⁵. Jeigu bus taikoma kaupiamojo balo sistema, jos principai turi būti apibūdinti naujos programos apraše.

Pasiekimų/rezultatų vertinimo dalyje turi būti aprašyta studijų dalyko egzamino ar kitų studijų programoje numatytų atsiskaitymų perlaikymo arba kartojimo tvarka, apeliavimo dėl gautų įverčių ar pažymių tvarka bei kokie studentų atsiskaitymai kaip, kokiam laikui ir kur archyvuojami.

Įpatingą vietą programos studijų rezultatų vertinime turi kursiniai bei baigiamieji darbai (projektai). Magistrantūros absolvento įgyta kvalifikacija, nurodyta magistrantūros studijų programos apraše, tikrinama ir vertinama per baigiamąjį darbą bei jo gynimą²⁶.

Svarbu tai, kad tiek kursinių, tiek ir baigiamojo darbo (projekto) vertinimo kriterijai, o tuo pačiu ir reikalavimai jiems, turi būti susieti su programos studijų rezultatais, kurie yra bendri visai studijų programai, o ne atskiram dalykui. Taigi šie darbai siejami su visos programos tematika, o atskirų dalykų turinys atsispindi juose, integruotai su kitų dalykų turiniu.

Programos kūrėjai turi numatyti kaip kursinių ir baigiamojo darbo studijų rezultatuose ir turinyje bus atspindimas gilinamasis ar plečiamasis magistrantūros programos pobūdis (kokios tematikos numatomos studentų baigiamiesiems darbams (projektams), kokio pločio problemas spęs studentai, su kokiomis gretutinėmis studijų kryptimis ribosis jų tiriamieji objektai).

Baigiamasis darbas turi būti analitinis, pagrįstas (priklausomai nuo magistrantūros mokslinio tiriamojo ar taikomojo pobūdžio) savarankiškais moksliniais ar taikomaisiais tyrimais. Jis negali būti vien aprašomasis, vien apžvalginis. Baigiamuoju darbu magistrantas turi parodyti savo sugebėjimą ne tik analizuoti pasirinktą temą, vertinti kitų asmenų anksčiau atliktus atitinkamos krypties darbus, sėkmingai atlikti tos krypties tyrimus, bet ir aiškiai bei pagrįstai formuluoti tyrimų išvadas, aprašyti savo atliktą tiriamąjį darbą pagal universiteto patvirtintus reikalavimus.

Kuriant magistrantūros studijų programą, siekiant užtikrinti vertinimo skaidrumą bei aiškumą, tikslinga numatyti kursinių ir baigiamųjų darbų vertinimo kriterijus.

Baigiamojo darbo ir jo gynimo vertinimo komisija turi būti sudaroma iš 5–7 kompetentingų studijų krypties specialistų – mokslininkų, praktikų profesionalų, galimų šių studijų absolventų darbuotojų specialistų. Bent vienas komisijos narys (geriausia – komisijos pirmininkas) turi būti asmuo, pastaruosius trejus metus nedirbęs universitete, kuriame vyksta

²⁵ Paprastai nustatomos lanksčios kaupiamojo balo ribos (pvz., egzaminui – nemažesnis kaip 0,5 koeficientas; koliokviumui – nuo 0,2 iki 0,3; savarankiškam darbui – nuo 0,2 iki 0,3 ir pan.). Gauti studentų įverčiai dauginami iš nustatytų koeficientų ir vėliau sumuojami. Konkretūs koeficientai („svoriai“) atskiriems atsiskaitymams paprastai aptariami ir nustatomi studijų dalyko kurso pradžioje kartu su studentais.

²⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

baigiamojo darbo gynimas. Tokia pat turi būti baigiamojo egzamino komisijos sudėtis, kai toks egzaminas numatytas studijų programoje²⁷.

²⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

3. STUDIJŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PARAMETRAI

3.1. Studijų formų ir metodų²⁸ numatymas

Magistrantūros studijos gali būti vykdomos dienine, vakarine ir neakivaizdine formomis. Kuriamos studijų programos vykdymo konkreti forma turi būti pagrįsta įvertinant universiteto finansinius, materialinius, pedagoginius ir metodinius išteklius, būsimų studentų galimybes, interesus ir kt. Jeigu studijos planuojamos vykdyti neakivaizdine forma, turi būti argumentuojama kaip bus užtikrinamas studijų rezultatų pasiekimas derinant studentų darbą ir studijas.

Studijų metodai didžiaja dalimi parenkami remiantis studijų rezultatais. Jiems turi įtakos ir kiti veiksniai: metodiniai ir materialiniai ištekliai, studentų galimybės ir kt. Todėl labai svarbu parodyti tiesioginį ryšį tarp numatomų studijų rezultatų ir planuojamų metodų (Mokymo/studijų metodų klasifikaciją žr. 4 priede). Studijų metodų pasirinkimą įtakoja ir studijų strategijos. Studijų strategijos pasirinkimas priklauso nuo studijų programos srities ir krypties, studijų formos, studento ir dėstytojo sąveikos ir požiūrių, dalyko turinio.

Studijų dalykuose naudojami metodai pateikiami dalykų aprašuose sąsajoje su studijų rezultatais ir vertinimo kriterijais bei procedūromis.

3.2. Priėmimo į studijų programą kriterijų ir sąlygų numatymas

Į magistrantūros studijas priimami asmenys, įgiję ne žemesnį nei bakalauro kvalifikacinį laipsnį ar jam prilygstantį universitetinį išsilavinimą ir atitinkantys kitus magistrantūros studijų programos apraše nurodytus reikalavimus²⁹.

Planuojant studentų priėmimą į naują gilinamąją ar plečiamąją magistrantūros studijų programą yra numatoma:

1. Kokios studijų krypties/-čių pagrindines studijas baigę studentai bus priimami studijuoti į magistrantūros studijų programą. Argumentuotai paaiškinama kokie pagrindinėse studijose įgyti studijų rezultatai yra būtini magistrantūros studijoms.

2. Kai magistrantūros studijų kryptis nesutampa su baigtų pagrindinių studijų kryptimi, magistrantūros studijų programos rengėjai numato ir pagrindžia pagrindinių studijų lygmens

²⁸ Mokymo metodas apibūdina dėstytojo ir studento veiklos būdą, perteikiant tam tikrą mokymosi turinį siekiant iš anksto numatyto studijų rezultato. Dažnai išskiriami 2 metodų tipai: monologiniai ir dialoginiai metodai. Monologiniai – kuomet pedagoginėje sąveikoje dominuoja dėstytojas: jis aiškina, demonstruoja, praveda eksperimentus, pateikia užduotis, nurodymus ir kt. Dialoginiai metodai yra tokie kai mokymo turinys atskleidžiamas dėstytojo ir studento komunikacinėje sąveikoje: projektų bei imitaciniai metodai, planų ir vaidmenų žaidimai, atvejų analizė ir kt.

²⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

studijų dalykų sąrašą, kurie yra reikalingi, kad priimtas studentas galėtų studijuoti ir pasiekti magistrantūros studijų programos studijų rezultatus. Šio sąrašo palyginimas su studento studijuotais dalykais įgalina parengti papildomą programą, kuri yra individuali kiekvienam studentui arba studentų grupėms ir kuri turi būti studijuojama prieš įstojant į magistrantūros studijas. Šių studijų metu studentas turi įgyti kompetencijas, būtinas sėkmingoms magistrantūros dalykų studijoms, bei neįgytas per kitos krypties universitetines pagrindines studijas. Papildomųjų studijų apimtis negali būti didesnė negu 40 kreditų. Jeigu ketinančiam studijuoti magistrantūroje trūksta daugiau žinių bei gebėjimų, jis turi tas žinias ir gebėjimus įgyti studijuodamas pagal nuosekliųjų pagrindinių studijų programą³⁰.

3. Jeigu universitetuose yra parengtos papildomųjų studijų nustatymo ir įgyvendinimo tvarkos, programos rengėjai turi nurodyti jų pagrindinius teiginius ir reikalavimus.

4. Programos rengėjams būtina apgalvoti ir kitus reikalavimus asmenims, norintiems studijuoti konkrečioje studijų programoje:

- minimalų pagrindinių studijų baigimo lygį (minimalų visų ar kai kurių pažymių vidurkį),
- būtiną mokslinės ar profesinės veiklos patirtį (gali būti pateikti kriterijai ir prioritetai),
- konkursinio balo formavimo logiką,
- stojamuosius egzaminus,
- užsienio kalbos mokėjimo lygį,
- papildomus reikalavimus (pvz. gebėjimą groti konkrečiu instrumentu) ir kt.

Programos rengėjai turi pagrįsti numatomų priimti studentų skaičių (visose studijų formose).

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad priėmimo kriterijai ir reikalavimai sudarytų vienodas stojimo sąlygas visų universitetų studentams.

3.3. Studijų išteklių numatymas

3.3.1. Mokslinė magistrantūros studijų aplinka

Aukštojo mokslo įstatyme teigiama, kad magistrantūros studijos vykdomos universitetuose, kuriuose atliekami studijų kryptį atitinkantys moksliniai tyrimai, o magistrantūros studijų programa skiriama pasirengti savarankiškam mokslo ar meno darbui arba darbui, kuriam reikia tvirtesnių mokslinių žinių ir gebėjimų³¹. Tai įpareigoja magistrantūros

³⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

³¹ LR Aukštojo mokslo įstatymas. 2000 m. kovo 21 d. Nr. VIII-1586

programų rengėjus skirti išskirtinį dėmesį universiteto ar jo padalinio mokslinio įdirbio įrodymui, konkrečios programos ir studijų krypties ribose.

Kuriant magistrantūros studijų programą akcentuojama, kad numatytiems studijų programos tikslams ir studijų rezultatams pasiekti yra reikiama mokslinė patirtis, o jos vykdymui yra pakankama mokslinė bei tyrimų aplinka. Rekomenduotina atkreipti dėmesį į tyrimus, kurie yra atlikti, atliekami ir planuojami atlikti naujai kuriamos magistrantūros studijų programos tematika. Svarbus katedroje ar fakultete susiformavusios mokslinės bei metodologinės minties pripažinimas, mokslinės mokyklos tvirtumas, ryšiai su Lietuvos ir užsienio institucijomis dirbančiomis šioje srityje. Argumentuojama ar studijų programos vykdymui bus pasitelkiamos kitos mokslinių tyrimų įstaigos ir kitos institucijos.

Jeigu studijų programa yra orientuota į taikomąją veiklą, argumentuotai pagrindžiama universiteto turima patirtis šioje srityje, vykdomi taikomieji ir plėtros projektai, nurodant konkretų jų pobūdį, bendradarbiaujančias organizacijas ir pan.

Pasirengimą naujos magistrantūros programos įgyvendinimui rodo aiškaus plano apie būsimųjų studentų įtraukimą į vykdomus mokslinius projektus ir tyrimus turėjimas, galimybė sieti kursinių ir baigiamųjų darbų bei projektų temas su planuojamais moksliniais tyrimais.

Parodant mokslinį įdirbį vykdyti naują gilinamąją ar plečiamąją magistrantūros programą, akcentuojami moksliniai rezultatai, susiję su konkrečia programos tipo reikalavimais: gilinamojo tipo programa reikalauja didesnio fundamentaliųjų tyrimų, plečiamąjo – taikomųjų tyrimų įdirbio.

3.3.2. Pedagoginiai ištekliai

Kuriant naują studijų programą, dėstytojų parinkimas yra vienas svarbiausių jos kokybę laiduojančių veiksnių. Magistrantūros programų reikalavimai dėstytojams yra aukštesni nei bakalaurinių studijų pakopos.

Vadovaujantis magistrantūros studijų programų bendraisiais reikalavimais, visų magistrantūros studijų programų dalykų dėstytojų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti jų dėstomus dalykus arba jie turi turėti ne trumpesnę kaip dešimties metų dėstomus taikomuosius dalykus atitinkančią profesinės veiklos patirtį.

Ne mažiau kaip 20 procentų gilinamojo lygio dalykų apimties turi dėstyti profesoriai³².

Numatant studijų programoje dirbsiantį pedagoginį personalą, reikia atkreipti dėmesį į kelis pagrindinius kriterijus, kurie turi būti įtraukti į dėstytojo mokslinės-pedagoginės veiklos aprašą:

³² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

- išsilavinimą,
- mokslo laipsnį ir jo įgijimo kryptį,
- praktinės veiklos, susijusios su kuriama magistrantūros programos sritimi, patirtį,
- dėstomus dalykus,
- mokslinės veiklos ir meninės kūrybos kryptis,
- metodinės veiklos apibūdinimą,
- atliktus mokslinius tyrimus, projektus ir kt.,
- tarptautinio bendradarbiavimo patirtį mokslo ir studijų srityje,
- mokslines publikacijas susijusias su dėstomo dalyko turiniu,
- kitas mokslines publikacijas.

Kuriant naują magistrantūros programą, rekomenduojama nurodyti programoje dirbsiančių dėstytojų priėmimo procedūras bei jų darbo universitete statusą (ar universitetas yra nuolatinė jų darbovietė).

Planuojant gilinamosios ir plečiamosios magistrantūros programų dėstymo personalą, rekomenduojama numatyti mokslininkų, dirbančių mokslinių tyrimų ir praktinės veiklos su universitetu bendradarbiaujančiose organizacijose, įtraukimo į programą galimybes. Pageidautina, kad kai kurių dalykų dėstymui būtų kviečiami dėstytojai iš užsienio aukštųjų mokyklų.

Kuriant studijų programą ir vertinant konkrečių mokslininkų mokslinį ir pedagoginį įdirbį, būtina numatyti iki magistrantūros programos pradžios kvalifikacijos tobulinimo programas, siekiant dėstytojams įgyti reikiamas programos vykdymui būtinas kompetencijas. Rekomenduotina apgalvoti personalo nuolatinio profesinio tobulėjimo tvarką, pradėjus įgyvendinti studijų programą.

Taip pat dera numatyti kito personalo įtraukimo į studijų programos įgyvendinimą galimybes (asistentų, koncertmeisterių ir kt.).

3.3.3. Materialiniai ištekliai

Kuriant magistrantūros studijų programą svarbu numatyti patalpas kur vyks studijos. Institucija turi turėti pakankamai auditorijų, laboratorijų užsiėmimams bei savarankiškam besimokančiųjų darbui. Atkreiptinas dėmesys, jog patalpos turi būti aprūpintos technine įranga (multimedia projektoriais, kompiuteriais, specialia programine įranga, interneto prieiga, laboratorijų įranga) reikalinga studijų tikslų ir rezultatų pasiekimui³³.

³³ Išorinis studijų programų vertinimas. Metodinės rekomendacijos ekspertams

Priklausomai nuo programos specifikos, numatomos priemonės reikalingos jos įgyvendinimui (reikiama kompiuterių kietoji bei programinė įranga, muzikos instrumentai, salės repeticijoms, sporto salės, baseinai, žemės ūkio ir kita technika ir kt.).

Nurodoma ar programos studentai turės pakankamą prieigą prie kompiuterių universiteto, fakulteto skaityklose ar kompiuterių klasėse.

Atkreipiamas dėmesys į programos vykdymui reikalingų laboratorijų užimtumą bei jų aprūpinimą programine bei specialiaja įranga.

Rekomenduojama apgalvoti bei pagrįsti katedros/fakulteto administracinio/studijų aptarnavimo personalo užimtumą, siekiant užtikrinti sklandų programos įgyvendinimą.

Numatomos praktinio mokymo vietos toms programoms, kuriose planuojamas studentų praktinių įgūdžių įgijimas.

Užtikrinamas studentų aprūpinimas studijų bei metodine medžiaga (katedros, fakulteto, universiteto) bibliotekoje, atkreipiant dėmesį į darbo jėgos sąlygas (ar užtenka vietų ir literatūros, ar yra internetinis ryšys ir kt.) o taip pat sąveiką tarp dalyko dėstytojų ir bibliotekų darbuotojų (ar numatyta, kad bibliotekos darbuotojai teiktų informaciją apie tam tikros mokomosios medžiagos išdavimą dėstytojams), galimybę mokomąją medžiagą talpinti internete³⁴.

3.3.4. Finansiniai ištekliai

Kuriant naują magistrantūros studijų programą, yra tikslinga atlikti preliminarius finansinius skaičiavimus, atsižvelgiant į tokias išlaidų grupes:

- personalo darbo užmokestį,
- reikiamą kompiuterinę bei programinę įrangą,
- reikiamą laboratorinę įrangą,
- praktinį mokymą,
- išteklius personalo tobulėjimui,
- literatūrą ir kt.

Taip pat dera paskaičiuoti programos studijų kainą studentui.

Būtina pagrįsti programos įgyvendinimo finansinius šaltinius. Jeigu lyginant su kitomis jau įgyvendinamomis programomis yra reikalingi papildomi finansiniai ištekliai, programos kūrėjai parengia tokių išteklių gavimo planą.

Rekomenduotina pagrindžiant finansinius išteklius skiriamus studijų programai, atkreipti dėmesį į santykį tarp akademinio, kito personalo ir studentų sakačiaus fakultete.

³⁴ **Išorinis studijų programų vertinimas.** Metodinės rekomendacijos ekspertams. Prieiga internete: http://www.skvc.lt/old/wwwskvc/uzd_eksp_naujpr.htm

3.3.5. Metodiniai ištekliai

Kuriant naują magistrantūros studijų programą būtina pagrįsti ar universitete yra pakankama metodinė bazė visų numatytų studijų formų magistrantūros studijoms–tinkamai įrengtos auditorijos, laboratorijos, kompiuteriai su reikiama programine įranga, mokslinės ir profesinės periodikos, naujos literatūros fondai bei sukaupta metodinio darbo patirtis³⁵.

Pagrindžiamas studentų aprūpinimas būtina moksline dalykine studijų literatūra, nurodoma kiek jos yra universiteto bibliotekos fonduose, ar ji prieinama nuotoliniu būdu studijuojantiems (ypač neakivaizdinių studijų formos) studentams.

Parengiamas katedroje, fakultete programos įgyvendinimui būtinos metodinės literatūros atskirų dalykų studijoms, kursinių, namų darbų, baigiamųjų darbų (projektų) rengimui sukūrimo planas. Nurodoma ar yra parengti (arba planuojami rengti) kursinių ir baigiamųjų darbų (projektų) vertinimo kriterijai, kuriais privalo vadovautis recenzentai bei gynimo komisija. Aprašomos baigiamųjų ir/ ar kursinių darbų gynimo procedūros ir tvarka.

Nurodoma ar skirsis metodinė pagalba skirtingų studijų formų studentams.

Planuojant naują studijų programą rekomenduotina paskaičiuoti ar reikės naujų bibliotekos, metodininkų, kompiuterių priežiūros specialistų, atsižvelgiant į planuojamą studentų skaičių. Taip pat tikslinga numatyti studijų medžiagos talpinimo į katedros/ fakulteto interneto svetainę galimybes.

3.4. Studijų sąlygų numatymas studentams

Naujos studijų programos kūrėjai turi apgalvoti ir pagrįsti įvairias palankių akademinų ir socialinių studijavimo sąlygų studentams sudarymo galimybes:

- pateikiant aiškia informaciją apie akademinų ir socialinių studijavimo sąlygų galimybes.
- formuojant tiriamojo darbo įgūdžius, dalyvaujant mokslinėje veikloje, projektuose, vasaros mokyklose Lietuvoje ir užsienyje, stažuotėse, akademinų mainų programose, seminaruose, konferencijose.
- sudarant galimybę rinktis norimus studijų dalykus, esant reikalui juos kartoti, perlaikyti,
- numatant pagalbą rengiantis egzaminams,
- sudarant reikiamas sąlygas savarankiškomis studijoms,

³⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551

- taikant įvairias studentų motyvavimo priemones (už gerą mokymąsi, dalyvavimą tyriminėje, projektinėje veikloje ir pan.),
- sudarant sąlygas studentams pasirinkti praktikos vietą, nuvykti ir grįžti iš jos, apsigyventi, jei ta vieta kitame mieste,
- numatant pagalbą absolventams įsidarbinant organizacijose susijusiose su studijuota magistrantūros programa, teikiant pagalbą planuojant akademinę ar profesinę karjerą,
- sudarant galimybes įskaityti anksčiau studijuotus dalykus, pripažįstant neformaliai įgytas kompetencijas,
- numatant įvairius būdus, kuriais studentams būtų formuojamas įprotis nuolat studijuoti naujausią mokslinę literatūrą savo dalyko tematikoje,
- numatant sąlygas programoje studijuoti dirbantiems studentams,
- sudarant studijuojamų dalykų pasirinkimo galimybes, palankias jų perlaikymo, kartojimo sąlygas,
- numatant programos rėmimo galimybes (stipendijomis, moksline literatūra, informacinių komunikacinių technologijų aprūpinimu ir kt.) iš šalies,
- randant galimybes programos studentams gauti vardines stipendijas, užsienio organizacijų remiančių studentus, ambasadų, įmonių bei pelno siekiančių organizacijų paramą,
- apgyvendinant studentus (kuriems reikia) universiteto bendrabučiuose,
- atsižvelgiant į galimus neįgalių studentų poreikius (privažiavimo takelius, lifthus ir kt.),
- garantuojant studentams galimybes dalyvauti su studijų programa susijusiose socialiniuose, kultūros ir kt. renginiuose,
- dalyvaujant universiteto savivaldoje, kuriant ir tobulinant programas.

3.5. Studijų programos kokybės užtikrinimo priemonių parinkimas

Studijų programos kokybės užtikrinimas apima:

- studijų programos būklės vertinimą,
- priemonių sistemą jos kokybei gerinti.

Jei funkcionuoja institucinė aukštosios mokyklos studijų kokybės užtikrinimo sistema, aprašoma, kaip joje numatoma užtikrinti naujai kuriamos studijų programos kokybę.

Jeigu institucinė studijų kokybės užtikrinimo sistema aukštojoje mokykloje nėra įdiegta, tuomet turi būti nurodyta, kaip bus vertinama studijų programos kokybė ir kokiomis priemonėmis ji bus gerinama arba tobulinama (jei programos kokybė atitinka nustatytus reikalavimus). Tuo tikslu labai svarbu apsispręsti, kiek ir kokius studijų programos parametrus

(pvz., dėstymą, studijų rezultatus, studentų pasiekimų/rezultatų vertinimą, darbdavių ir absolventų nuomones, studijų programos tarptautinę dimensiją, studentų nubyrejimą, jų priėmimą, paramą studentams ir t.t.) tikslinga vertinti, kaip dažnai tai bus daroma, kas tai darys, kaip bus analizuojami gauti rezultatai ir esant reikalui, gerinama šių studijų programos parametru kokybė.

Rekomenduotina apibūdinti, kaip numatoma analizuoti:

- studentų pažangą,
- studentų nuomonę apie studijų programą,
- studentų nuomonę apie dėstymo kokybę,
- dėstytojų nuomonę apie studijų programos kokybę ir studentų darbą,
- tolesnę absolventų karjerą,
- absolventų nuomonę apie studijų programos privalumus ir trūkumus,
- darbdavių nuomonę apie absolventų pasirengimą profesinei veiklai.

Aprašoma, kaip numatoma sekti ir analizuoti studentų pažangą (egzaminų rezultatus, studentų nubyrejimą ir jo priežastis, studentų mokslinę veiklą ir kt.), kaip reguliariai numatoma apklausti studentus apie studijų programos kokybę, atskirų studijų dalykų dėstymo kokybę, kaip bus apklausiami absolventai, jų darbdaviai, kaip bus atsižvelgiama į apklausų rezultatus. Numatomas tolesnės absolventų karjeros sekimo mechanizmas, kontaktų su absolventų darbdaviais pobūdis, jų nuomonės įvertinimo būdai ir periodiškumas.

Numatoma visų apklausų rezultatyvumas, t.y. jų įtaka studijų programos, dėstymo ir pan. kokybės gerinimui.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog įvairių apklausų apie programos vykdymo kokybę analizės turi būti prieinamos ir dėstytojams, ir studentams. Programos kokybės vertinimas turėtų būti išsamus, todėl apklausti vien studentus nepakanka. Akcentuotina, jog būtina numatyti kokybės vertinimo dokumentų kūrimą, tobulinimą ir tvirtinimą.

Numatomas vertinimų periodiškumas ir sistemiškumas.

Nurodoma, kaip bus tobulinama personalo dalykinė ir didaktinė kvalifikacijos, ar egzistuoja personalo didaktinės veiklos vertinimo bei skatinimo sistema ir kokios programos dėstytojų didaktinės kvalifikacijos tobulinimo galimybės.

Aprašoma, kaip bus šalinami vidinio vertinimo metu išryškėję trūkumai, kaip bus atliekama nuolatinė visų studijų programos elementų kokybės stebėseną.

Su socialiniais dalininkais aptariamos nuolatinio studijų programos tikslų (profesinės veiklos funkcijų) ir rezultatų tobulinimo galimybės. Su programos dėstytojais aptariamos programos sandaros ir turinio, išteklių ir išorinių ryšių, studijų eigos ir programos vadybos atnaujinimo galimybės.

Dera numatyti, kaip bus sudaromas programos valdymo komitetas, kas prisiims atsakomybę už programos įgyvendinimą, kaip dažnai bus vykdoma savianalizė.

Apibrėžiama kaip ir koku periodišku bus atliekama programos savianalizė, kas ją vykdys, priims tobulinimo sprendimus ir pan.

3.6. Studijų programos vadybos procedūrų parinkimas

Konkrečios magistrantūros studijų programos vadybos procedūros dažniausiai mažai skiriasi nuo tų, kurios taikomos visos aukštosios mokyklos mastu. Tuomet aprašant naują magistrantūros studijų programą, remiamasi aukštosios mokyklos dokumentais, kuriuose reglamentuojamas studijų programų kūrimo, valdymo ir tobulinimo procesas. Pateikiamos ištraukos ir komentarai iš svarbiausių aukštosios mokyklos dokumentų (strategijos, statuto, studijų reglamento, studijas reglamentuojančių tvarkų ir kt.), apie studijų programų kūrimo, valdymo ir tobulinimo veiklas. Apžvalga turėtų parodyti, ar yra pakankama teisinė bazė sklandžiam šio proceso įgyvendinimui. Nurodomi kiti, tik su naujos studijų programos vadyba numatomi veiksmai ir procedūros (žr. 3.3.1- 3.3.5).

Pateikiama, kaip paskirstoma atsakomybė už studijų programos įgyvendinimą, nurodomi atsakingi už programą padaliniai ir asmenys, universiteto ir/arba atskiri personalo darbuotojai, atsakingi už skirtingus studijų programos įgyvendinimo etapus. Jei sudaromas studijų programos komitetas, aprašomi jo veiklos principai bei sudėtis.

Apibūdinama studijų programos atnaujinimo, tobulinimo, svarstymo ir tvirtinimo eiga bei procedūros. Nurodoma kaip į studijų programos valdymą įtraukiami studentai, socialiniai partneriai ir pateikiama informacija apie juos.

Numatomos programos turinio kaitos galimybės atsižvelgiant į universiteto strategiją, socialinius, kultūrinius ir darbo rinkos pokyčius.

Pagrindžiami programos kūrėjų numatymai ateityje keisti studijų programos tikslus ir turinį, o taip pat realizavimo formas. Argumentuojami planai apjungti programą su kitomis giminingomis programomis, jos pagrindu kurti jungtines programas ir pan.

3.7. Studijų programos išorinių ryšių numatymas

Pagrindžiant katedros ar fakulteto išorinių ryšius, kurie yra svarbūs kuriamos studijų programos kokybiškam realizavimui, atkreipiamas dėmesis į:

- esamą ir numatomą bendradarbiavimą su konkrečiomis Lietuvos ir užsienio mokslo, aukštojo mokslo, švietimo institucijomis, atliekančiomis tyrimus programos tematika ar turinčiomis giminingas studijų programas

- priklausymą mokslo ar profesinio pobūdžio Lietuvos ir tarptautinėms organizacijoms, kurių tikslai ir uždaviniai sutampa su programos realizavimui būtinų mokslinių, pedagoginių, informacinių ir kt. išteklių gaminimu
- visuomeninėmis ir profesinės veiklos įstaigomis ir organizacijomis, kitais socialiniais dalininkais, suinteresuotomis studijų programos realizavimu ir jos absolventais
- institucijomis, kuriose programos studentai atliktų praktikas, vykdytų tyrimus, rengtų kursinius ir baigiamuosius darbus (projektus), o dėstytojai atliktų mokslines praktines stažuotes ir kt.

3.8. Studijų programos įgyvendinimo galimybių apibūdinimas

Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms, magistrantūros studijas vykdyti gali universitetas arba bendradarbiaudami – keli universitetai, studijų kryptyje, kurioje numatoma vykdyti magistrantūros studijas, turintis pakankamą (ne mažiau kaip trejų metų) sėkmingą mokslinės ar profesinės veiklos patirtį.

Magistrantūros programų studijoms vykdyti rekomenduotina pasitelkti mokslinių tyrimų įstaigas ir kitas institucijas.

Jeigu magistrantūros studijų programa orientuota į taikomąją veiklą, būtina ir tos veiklos patirtis. Tarpkryptinės magistrantūros studijų programai vykdyti būtina universiteto patirtis visose studijų kryptyse, kurias ta studijų programa apima.

Programos pedagoginio personalo patirtis turi būti įrodoma parengtais ir mokslinėje ar profesinėje spaudoje paskelbtais straipsniais, sėkmingai įgyvendintais projektais.

Rekomenduotina vieną katedros mokslininką paskirti programos kuratoriumi, kuris prižiūrėtų magistrantūros studijų programos vykdymo kokybę.

Kuriant magistrantūros studijų programą, numatoma atvykstančių dėstytojų iš kitų šalies ir užsienio institucijų, paskaitų organizavimo schema.

4. STUDIJŲ PROGRAMOS APRAŠO PARENGIMAS

4.1. Programos aprašo tikslai, samprata ir apiforminimas

1. Studijų programos aprašas³⁶ rengiamas turint konkretų tikslą, nuo kurio priklauso jo struktūra ir turinys. Šiame darbe aptariamas aprašo, kuris pateikiamas naujos magistrantūros studijų programos išoriniam įvertinimui, rengimas. Tai sąlygoja, kad šiam tikslui rengiami naujų magistrantūros studijų programų aprašai savo forma ir struktūra turėtų būti vienodi ir atitinkantys programos vertinimo metodikos reikalavimus. Kitiems tikslams rengiamas studijų programos aprašas šioje metodikoje neregamentuojamas. Reikalavimus kitiems tikslams naudojamam studijų programos aprašui nustato patys universitetai arba jų padaliniai.

2. Visais atvejais studijų programos aprašas pateikiamas atspausdintas, kad juo būtų patogiau naudotis kitiems asmenims (ekspertams, dėstytojams, studentams, socialiniams dalininkams ir kt.). Teikiamos išoriniam vertinimui studijų programos aprašas rengiamas elektroninėje bei spausdintinėje formose pagal žemiau aptariamą struktūrą.

4. Rekomenduotina aprašo turinį numeruoti nuo pirmos iki paskutinės pastraipos taip, kaip daroma šioje metodikos dalyje. Pageidautina, kad studijų programos aprašas būtų rengiamas pagal LR Archyvų departamento prie LR Vyriausybės generalinio direktoriaus patvirtintas dokumentų rengimo taisykles³⁷. Studijų programos aprašas turi būti parašytas aiškia ir sklandžia kalba, mintis pateikiant glaustai ir konkrečiai. Aprašo apimtis be priedų turėtų būti apie 20-30 puslapių.

4.2. Programos aprašo antraštiniai puslapiai

Pirmasis antraštinis puslapis

5. Pirmajame antraštiniame puslapyje (žr. 5 priedą) nurodoma naują magistrantūros studijų programą teikiančio universiteto pavadinimas, jo ženklas, Senato nutarimo dėl programos patvirtinimo data ir numeris, naujos studijų programos pavadinimas, viso dokumento pavadinimas (naujos magistrantūros studijų programos aprašas), rektoriaus(ės) pavardė (paliekant vietos jo(jos) parašui), programos kūrimo grupės vadovo(ės) pavardė (paliekant vietos jo(jos) parašui bei miesto, kuriame parengta studijų programa, pavadinimas ir parengimo data.

Antrasis antraštinis puslapis

6. Antrajame antraštiniame puslapyje (žr. 6 priedą) esančioje lentelėje įrašomi:

³⁶ Studijų programos aprašas – tai svarbiausių programos parametrų ir jos turinio sudėtinių dalių aprašymas, kurio tikslas yra programos ekspertavimas, įvertinimas, informavimas ir pan.

³⁷ <http://www.archyvai.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/dokrengtaisylk200642535817.pdf>

- 6.1. valstybinis kodas,
- 6.2. studijų sritis
- 6.3. studijų kryptis (kodas) studijų rūšis,
- 6.4. studijų programa pavadinimas studijų forma (trukmė, metai),
- 6.5. studijų programos atšakos (specializacijos), jei jų yra,
- 6.6. studijų rūšis
- 6.7. studijų forma ir trukmė (metais)
- 6.8. programos apimtis kreditais
- 6.9. suteikiamas kvalifikacinis laipsnis ir/ar profesinė kvalifikacija
- 6.10. minimalus išsilavinimas
- 6.11. programos rengimo grupė (esančioje lentelėje nurodomi rengėjų grupės pedagoginiai vardai (mokslo laipsniai), vardai ir pavardės, pareigos, telefonai, elektroninio pašto adresai).

4.3. Programos aprašo turinys

7. Magistrantūros studijų programos aprašo turinį rekomenduojama išdėstyti pagal pačios programos kūrimo logiką. Tai reikalinga geresniam studijų programos visumos atskleidimui bei ekspertų darbo palengvinimui.

6 lentelė

Programos aprašo turinio pavyzdys

1. Nutarimas dėl studijų programos patvirtinimo
2. Studijų programos turinio parametrai
 - 2.1. Programos paskirtis
 - 2.2. Programos poreikis
 - 2.3. Programos tikslai
 - 2.4. Programos studijų rezultatai
 - 2.5. Dalyko studijų rezultatai
 - 2.6. Studijų dalykai ir programos sandara
 - 2.7. Studijų pasiekimų/rezultatų vertinimas
3. Studijų programos įgyvendinimo parametrai
 - 3.1. Studijų formos ir metodai
 - 3.2. Priėmimas į studijų programą
 - 3.3. Studijų ištekliai
 - 3.3.1. Mokslinė magistrantūros studijų aplinka
 - 3.3.2. Pedagoginiai ištekliai
 - 3.3.3. Materialieji ištekliai
 - 3.3.4. Finansiniai ištekliai
 - 3.3.5. Metodiniai ištekliai
 - 3.4. Studentų studijų sąlygos
 - 3.5. Studijų programos kokybės užtikrinimas
 - 3.6. Studijų programos vadyba
 - 3.7. Studijų programos išoriniai ryšiai

3.8. Studijų programos įgyvendinimas

4. Priedai

1 priedas. Studijų programos anotacija

2 priedas. Studijų dalykų aprašai

3 priedas. Dėstytojų mokslinės pedagoginės veiklos aprašymai

4 priedas. Kiti programą pagrindžiantys ir papildantys dokumentai

8. Toliau bus aptariamos visos programos aprašo turinio dalys.

9. Nutarime dėl studijų programos patvirtinimo nurodoma, kada universiteto senato posėdyje patvirtinta programa ir kokiam protokole (nurodant jo numerį) tai užfiksuota. Prieduose pateikiamas išrašas iš senato posėdžio protokolo.

4.4. Programos aprašo turinio parametrai

10. Studijų programos turinio parametrai:

10.1. Programos paskirtis aprašoma laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.1. dalies reikalavimų (žr. 11 psl.)

10.2. Programos poreikis aprašomas laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.2. dalies reikalavimų (žr. 12 psl.). Prieduose pateikiami socialinių dalininkų rekomendaciniai raštai ir atsiliepimai dėl kuriamos programos reikalingumo.

10.3. Programos tikslai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.3. dalies reikalavimų (žr. 12 psl.). Tikslų formuluotės turi būti konkrečios ir lakoniškos.

10.4. Programos studijų rezultatai aprašomi šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.4. dalies reikalavimų (žr. 13 psl.). Jie išvardinami priskiriant juos pažintinei, funkcinei ir bendrųjų gebėjimų sritims.

10.5. Dalykų studijų rezultatai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.5. dalies reikalavimų (žr. 16 psl.). Aprašomas dalyko studijų rezultatų išvedimo iš programos studijų rezultatų procesas. Dalyko studijų rezultatai pateikiami prieduose-dalykų aprašuose (žr. 7 priedą).

10.6. Studijų dalykai ir programos sandara aprašoma laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.6. dalies reikalavimų (žr. 19 psl.). Atskirai pateikiamas magistrantūros studijų programos planas, kuriame nurodoma dalykų sąrašas, jų lygmuo (gilinamasis, taikomasis), statusas programoje (privalomieji, pasirenkamieji), kursiniai ir baigiamieji darbai (projektai), o taip pat dalykų dėstymo nuoseklumas semestrais, paskaitoms ir kitiems dėstymo metodams skiriamas laikas skirtingose studijų formose (dieninėje, vakarinėje,

neakivaizdinėje), dalykų apimtis kreditais. Tai gali būti aprašoma pagal universitete taikomą tvarką, tačiau išvardinti parametrai turėtų būti nurodyti.

10.7. Studijų dalykai gali būti aprašomi remiantis universitete nusistovėjusia tvarka. Studijų dalykų aprašą dažniausiai sudaro šios sudedamosios dalys:

- 10.7.1. Studijų programos pavadinimas,
- 10.7.2. Dalyko pavadinimas,
- 10.7.3. Dalyko pavadinimas anglų kalba,
- 10.7.4. Būtinai pasirengimas dalyko studijoms (būtinai prieš tai studijuoti dalykai),
- 10.7.5. Dalyko studijų rezultatų, studijų metodų ir vertinimo kriterijų sąsajos,
- 10.7.6. Trumpas dalyko turinys,
- 10.7.7. Dalyko studijos valandomis (valandų skaičius skirtas paskaitoms, pratyboms, seminarams, laboratoriniams darbams, savarankiškam darbui) atskirai dieninėms, vakarinėms ir neakivaizdinėms studijoms,
- 10.7.8. Studijų rezultatų vertinimo procedūros,
- 10.7.9. Dalyko studijoms reikalinga literatūra,
- 10.7.10. Dalyko programos rengėjas (rengėjai)

10.8. Studijų pasiekimų/rezultatų vertinimas aprašomas laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 2.7. dalies reikalavimų (žr. 23 psl.). Dalykų studijų rezultatų vertinimo kriterijai pateikiami dalykų aprašuose. Šioje dalyje (tekste) reikėtų pateikti tik kursinių ir baigiamų darbų, atliekamų dažniausiai tenkinat programos studijų rezultatus vertinimo kriterijus (pagal studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų turinio ryšio lentelę).

10.9. Studijų programos įgyvendinimo parametrai.

10.9.1. Studijų formos ir metodai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.1. dalies reikalavimų (žr. 26 psl.). Formos pagrindžiamos tekstuose, o dalykų studijų rezultatus atitinkantys metodai pateikiami programos prieduose talpinamuose studijų dalykų aprašuose (Dalyko studijų rezultatų, studijų metodų ir vertinimo kriterijų sąsajų lentelė).

10.9.2. Numatomo priėmimo į studijų programą sąlygos ir tvarka aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.2. dalies reikalavimų (žr. 26 psl.). Nurodomos studijų kryptys, kurių absolventai gali būti priimti į magistrantūros programą. Pateikiamas sąrašas dalykų, kurie yra būtinai prieš studijuojant plečiamosios magistrantūros programą (kaip pagrindas papildomųjų studijų programoms parengti).

10.9.3. Studijų ištekliai

10.9.3.1. Mokslinė magistrantūros studijų aplinka aprašoma laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.3.1. dalies reikalavimų (žr. 27 psl.). Pateikiamas sąrašas tyrimų ir projektų, susijusių su naujos studijų programos tikslais ir turiniu.

10.9.3.2. Pedagoginiai ištekliai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.3.2. dalies reikalavimų (žr. 28 psl.). Dėstytojų sąrašas pateikiamas studijų dalykų ir programos sandaros dalyje magistrantūros studijų programos plane sąryšyje su numatomais dėstyti dalykais. Išsamesnė informacija apie dėstytojus teikiama prieduose „Dėstytojų mokslinės pedagoginės veiklos aprašymai“, kurie turėtų būti tokie, kokie naudojami programą teikiančiame universitete. Jeigu numatomos papildomos priemonės dėstytojų mokslinei pedagoginei kvalifikacijai tobulinti iki programos įgyvendinimo pradžios, toks planas pateikiamas atskirai.

10.9.3.3. Materialieji ištekliai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.3.3. dalies reikalavimų (žr. 29 psl.).

10.9.3.4. Finansiniai ištekliai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.3.4. dalies reikalavimų (žr. 30 psl.) Pateikiamas programos įgyvendinimo finansinių išteklių skaičiavimas.

10.9.3.5. Metodiniai ištekliai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.3.5. dalies reikalavimų (žr. 30 psl.). Lentelėje pateikiamas sąrašas universiteto turimos mokslinės ir metodinės literatūros, būtinos programos studijoms. Pateikiamas planas, rodantis kaip ir kada bus parengta studijoms trūkstama metodinė ir kita medžiaga.

10.10. Studentų studijų sąlygų sudarymas, parama jų studijoms bei pažangos monitoringas aprašomas laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.4. dalies reikalavimų (žr. 31 psl.). Papildomai gali būti komentuojama universiteto patirtis, pateikiami studentų atsiliepimai ir pan. (prieduose).

10.11. Studijų programos kokybės užtikrinimas aprašomas laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.5. dalies reikalavimų (žr. 32 psl.). Jeigu universitete įdiegta studijų kokybės užtikrinimo sistema, ją reglamentuojančių dokumentų pateikiamos programos aprašo prieduose.

10.12. Kuriamos studijų programos vadyba aprašoma laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.6. dalies reikalavimų (žr. 34 psl.). Prieduose pateikiamos universiteto reglamentuojančių dokumentų pagrindinės dalys, apibrėžiančios programos vadybos įgyvendinimą.

10.13. Studijų programos išoriniai ryšiai aprašomi laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.7. dalies reikalavimų (žr. 34 psl.). Prieduose pateikiamos bendradarbiavimo sutartys.

10.14. Studijų programos įgyvendinimo galimybės ir planai apibūdinami laikantis šios magistrantūros studijų programos kūrimo metodikos 3.8. dalies reikalavimų (žr. 35 psl.).

11. Magistrantūros studijų programos prieduose pateikiama studijų programos aprašo santrauka (kai kurių universitetų programos aprašo santrauka pateikta 7 priede), studijų dalykų aprašai (kai kurių universitetų studijų dalykų aprašai pateikti 8 priede), dėstytojų mokslinės pedagoginės veiklos aprašymai, kiti programą pagrindžiantys ir papildantys dokumentai.

12. Naujai teikiamos magistrantūros studijų programos aprašo prieduose pateikiami aukščiau minėti, bei kiti su naujos programos kūrimu ir argumentavimu susiję dokumentai. Visi jie numeruojami ir pateikiamas priedų sąrašas pirmame priedų puslapyje.

4.3. Programos aprašas AIKOS (Atviros informavimo konsultavimo ir orientavimo sistemos) internetinei svetainei

Rengiant magistrantūros studijų programą, yra tikslinga tuo pačiu metu paruošti trumpą programos aprašą AIKOS (Atviros informavimo konsultavimo ir orientavimo sistemos) internetinei svetainei, kurioje pateikiamos visos Lietuvoje vykdomos mokymo ir studijų programos.

Šiai svetainei yra rengiami du vienas kitą papildantys aprašai:

- magistrantūros studijų programos (žr. 10 priedą),
- įgyjamos kvalifikacijos (įgyjamų kompetencijų) (žr. 11 priedą).

Aprašai rengiami pagal Atviros informavimo konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) internetinės svetainės aprašų standartą³⁸.

Rengiant aprašus, būtina laikytis standarte nurodyto spaudos ženklų skaičiaus.

Magistrantūros studijų programos ir kvalifikacijos (įgyjamų kompetencijų) aprašus sudaro trys dalys (PR1, PR2, PR3 ir K1, K2, K3), skiriamos skirtingoms vartotojų grupėms.

PR1, K1 aprašo dalys, skiriamos jaunesnio mokyklinio amžiaus (1- 4, 5- 8 klasių) mokiniams, asmenims, „iškritusiems“ iš bendrojo švietimo sistemos, jaunimui be profesinio pasirengimo.

PR2, K2 aprašo dalys, skiriamos vyresniojo mokyklinio amžiaus (9–12 klasių) mokiniams, stojantiems į Lietuvos aukštąsias mokyklas, kolegijų ir universitetų studentams, mokinių tėvams, mokytojams, dėstytojams, profesinio informavimo konsultantams, profesinio orientavimo konsultantams, dirbantiems asmenims, bedarbiams, persikvalifikuojantiems, tobulinantiems kvalifikaciją asmenims, darbdaviams ir politikams.

PR3, K3 aprašo dalys, skiriamos PLOTEUS internetinės svetainės vartotojų grupei.

Magistrantūros studijų programos aprašo P1 dalis turi būti rašoma lengvu, vaikams suprantamu stiliumi, nenaudojant tarptautinių ar kitų nesuprantamų žodžių. Šioje dalyje pateikiama: pagrindiniai studijų dalykai/moduliai (ne daugiau kaip 5), praktika (įrašomi praktikos pavadinimai ir trukmė) ir pateikiama apibendrinta informacija apie tolesnio mokymosi galimybes aukštesnėse pakopose.

PR2 dalis yra pati informatyviausia, joje nurodoma:

- studijų programos tikslas,
- specialieji reikalavimai ir rekomendacijos stojančiajam,
- pagrindiniai studijų dalykai/moduliai (ne daugiau kaip 10),

³⁸ Atviros informavimo konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) internetinės svetainės aprašų standartas. Patvirtintas LR Švietimo ir mokslo ministro 2006 liepos 18 d. įsakymu Nr. ĮSAK-1530

- specializacijų apibūdinimas,
- praktika (įrašomi praktikos pavadinimai ir trukmė),
- baigiamasis darbas ir/arba baigiamieji egzaminai (magistro darbas, valstybiniai egzaminai),
- tolesnių studijų galimybės

PR3 dalyje pateikiami pagrindiniai studijų dalykai ir praktika.

Suteikiamos kvalifikacijos (suteikimų kompetencijų) aprašo K1 dalyje, nurodoma, kokiai profesijai reikalinga ši kvalifikacija (kur dirbama), ką reikia gebėti daryti baigus studijas (funkcinės kompetencijos) ir tai, kad programa įgyjama universitetuose.

K2 dalyje plačiai apibūdinama suteikiama kvalifikacija, nurodoma, kokiai profesijai ji reikalinga, išsiriamos svarbiausios kompetencijos:

- funkcinės kompetencijos (ką reikia gebėti daryti)
- pažintinės kompetencijos (ką reikia žinoti)
- bendrosios kompetencijos (kokių savybių reikia turėti)

Nurodoma, kad kvalifikaciją galima įgyti universitetuose, pateikiama, koks reikalingas minimalus išsilavinimas norintiems siekti minėtos kvalifikacijos asmenims, įrašoma ar yra neformalioju ar savaiminiu būdu įgytos kvalifikacijos pripažinimo galimybė, nurodoma, kokios yra darbo ir karjeros galimybės įgijus kvalifikaciją

K3 dalyje trumpai pateikiamas kvalifikacijos turinys (svarbiausios kompetencijos), išsiriamos funkcinės (ką reikia gebėti daryti), pažintinės (ką reikia žinoti) ir bendrąsias (kokių savybių reikia turėti) kompetencijas.

PRIEDAI

- 1 priedas.** Literatūra ir teisės aktai su kuriais rekomenduotina susipažinti kuriant naują studijų programą.
- 2 priedas.** Magistrantūros studijų programos dalykų ir programos studijų rezultatų ryšio lentelė.
- 3 priedas.** Studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų turinio ryšys.
- 4 priedas.** Mokymo metodų klasifikacija.
- 5 priedas.** Universiteto teikiamos naujos magistrantūros studijų programos pirmojo antraštinio puslapio pavyzdys.
- 6 priedas.** Universiteto teikiamos naujos magistrantūros studijų programos antrojo antraštinio puslapio pavyzdys.
- 7 priedas.** Studijų dalyko aprašo pavyzdys.
- 8 priedas.** Magistrantūros studijų programos pavyzdys.
- 9 priedas.** Studijų programos parametrų loginių ryšių lentelė.
- 10 priedas.** Programos aprašas, skiriamas AIKOS svetainei
- 11 priedas.** Kvalifikacijos aprašas, skiriamas AIKOS svetainei

Teisės aktai, kuriais remiantis kuriamos magistrantūros studijų programos

1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas **Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms**. 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK-1551. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=260202
2. LR **Aukštojo mokslo įstatymas**. 2000 m. kovo 21 d. Nr. VIII-1586. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281384
3. LR Seimo nutarimas **Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2013 metų nuostatų**. 2003 m. liepos 4 d. Nr. IX-1700. Prieiga internete: http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc
4. Lietuvos Respublikos **Švietimo įstatymas**. 2003 m. birželio 28 d. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279441&p_query=&p_tr2=
5. LR ŠMM ministro įsakymas dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. Liepos 22 d. Įsakymo nr. Isak-1551 “**Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms**“ pakeitimo. 2007 m. birželio 12 d. Nr. Isak-1152. Prieiga internete: [http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2007-06-12-ISAK-1152\(1\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2007-06-12-ISAK-1152(1).doc)
6. LR ŠMM įsakymas **Dėl studijų kryptių reglamentų patvirtinimo**. 2004 m. liepos 16 d. Nr. ISAK-1158. Prieiga internete: http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/04-07-16-ISAK-1158.htm
7. LR ŠMM įsakymas **Dėl nuosekliųjų studijų programų nuostatų patvirtinimo**. 2000 m. spalio 26 d. Nr. 1326. Prieiga internete: http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2000-10-26-1326.htm
8. LR **Mokslo ir studijų įstatymas**. 1991 M. VASARIO 12 D. NR. I-1052. Prieiga internete: http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/istatymai/i-1052.htm
9. LR ŠMM įsakymas **Dėl studijų rezultatų įskaitymo tvarkos**. 2003 m. lapkričio 12 d. Nr. ISAK-1603. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=221576
10. **Naujos studijų programos aprašo sandara**. Metodinės rekomendacijos. Prieiga internete: <http://www.skvc.lt/old/wwwskvc/nap.htm>

Kita literatūra

1. B. Bloom (1956). Taxonomy of Educational Objectives – The Cognitive Domain, Longman, NewYork
2. Laužackas R. (2000) Mokymo turinio projektavimas. Standartai ir programos profesiniame rengime. Kaunas: VDU
3. Laužackas R. (2005). Profesinio rengimo terminų aiškinamasis žodynas. Kaunas: VDU
4. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas (2001). Prieiga internete: http://www.lssa.smm.lt/docs/Memorandumas_2001.doc
5. Dėl aukštųjų mokyklų steigimo ir leidimų vykdyti studijas išdavimo tvarkos patvirtinimo. 2003 m. rugsėjo 9 d. Nr. 1153. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=217637
6. **Išorinis studijų programų vertinimas**. Metodinės rekomendacijos ekspertams. Prieiga internete: http://www.skvc.lt/old/wwwskvc/uzd_eksp_naujpr.htm
7. **Studijų programų savianalizės suvestinė**. Prieiga internete: <http://www.skvc.lt/old/wwwskvc/metodika03.htm>
8. LRS ŠMM įsakymas Dėl studijų ir mokymo programų registravimo ir registro užpildymo duomenimis tvarkos patvirtinimo. 2002 m. lapkričio 15 d. Nr. 1869. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=196031

9. LR ŠMM įsakymas dėl švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 2 d. įsakymo NR. ISAK-1911 „Dėl aukštojo mokslo studijų programų akreditavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. 2005 m. spalio 7 d. Nr. ISAK-2002. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=263764
10. Europos Bendrijų komisijos dokumentas „Kuriant Europos kvalifikacijų sąrangą mokymuisi visą gyvenimą“, Briuselis, 2006
11. LR ŠMM įsakymas Dėl jungtinių studijų programų bendrųjų reikalavimų patvirtinimo. 2006 m. sausio 17 d. Nr. ISAK-85. Prieiga internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269973&p_query=
12. Atviros informavimo konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) internetinės svetainės aprašų standartas. Patvirtintas LR Švietimo ir mokslo ministro 2006 liepos 18 d. įsakymu Nr. ISAK-1530

Magistrantūros studijų programos dalykų ir programos studijų rezultatų ryšio lentelė

Daykų grupė	Studijų modulis	Kodas	Studijų rezultatai														
			Pažintiniai gebėjimai					Funkciniai gebėjimai					Bendrieji gebėjimai				
			A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	B3	B4	B5	C1	C2	C3	C4	C5
Privalomieji	1.																
	2.																
	...																
	...																
	...																
Pasirenkamieji	1.																
	2.																
	...																
	...																

Studijų rezultatų, vertinimo kriterijų ir studijų ryšys

Eil. Nr.	Studijų rezultatai	Studijų rezultatų vertinimo kriterijai
1	Atpažinti konstruktyvaus bendravimo trukdžius ir efektyviai pritaikyti konfliktų prevencijos ir jų sprendimo metodus	Įvardinti trukdžiai, paaiškintos jų priežastys bei pasiūlyti eliminavimo būdai pademonstruoto pokalbio atveju Įvardintos konfliktų priežastys ir pasiūlytos jų prevencijos galimybės pademonstruoto pokalbio atveju Sumodeliuota konflikto sprendimo eiga pademonstruoto pokalbio atveju

Mokymo metodų klasifikacija. (L.Jovaiša, J.Vaitkevičius, 1989)

Informaciniai metodai		
<p style="text-align: center;">Teikiamieji</p> <p><i>Pasakojimas</i> (siužetinis, aprašomasis, aiškinamasis); <i>Paskaita</i> (mokyklinė, akademinė); <i>Teikiamasis pokalbis</i> (genetinis, analitinis, sintetinis); <i>Demonstravimas</i>; <i>Literatūros panaudojimas</i>.</p>	<p style="text-align: center;">Atgaminamieji</p> <p><i>Atpasakojimas</i> (raštu, žodžiu); <i>Kartojimo pokalbis</i> (atkūrimo, apibendrinimo); <i>Tikrinamasis pokalbis</i> (apklausa, koliokviumas, įskaita, egzaminas); <i>Rašiniai</i> (Kontrolinis, įspūdžių ir kt.); <i>Iliustravimas</i>.</p>	
Operaciniai metodai		
<p style="text-align: center;">Pratybų</p> <p><i>Treniruotė</i> (pagal pavyzdį, instrukciją, užduotį); <i>Kontekstinės pratybos</i> (komentavimo, aiškinimo); <i>Kūrybinės pratybos</i>; <i>Skaitymo, rašymo metodai</i>; <i>Grafiniai darbai</i>.</p>	<p style="text-align: center;">Praktiniai</p> <p><i>Instruktažas</i>; <i>Techninis darbas</i>; <i>Mašinų aptarnavimas</i>; <i>Gamybinių užduočių vykdymas</i>; <i>Techninių brėžinių skaitymas</i>; <i>Darymas</i>.</p>	<p style="text-align: center;">Laboratoriniai</p> <p><i>Bandymų demonstravimas</i>; <i>Iliustraciniai laboratoriniai darbai</i>; <i>Eksperimentiniai laboratoriniai darbai</i>.</p>
Kūrybiniai metodai		
<p style="text-align: center;">Euristiniai</p> <p><i>Euristinis pokalbis</i>; <i>Loginis įrodymas</i>; <i>Paieškos</i>; <i>Techninis konstravimas</i>.</p>	<p style="text-align: center;">Probleminiai</p> <p><i>Probleminis dėstymas</i>; <i>Probleminis pokalbis pagal situaciją</i>; <i>Uždavinių sprendimas</i>; <i>Techninis modeliavimas</i>; <i>Kūrybiniai rašiniai</i>.</p>	<p style="text-align: center;">Tiriamieji</p> <p><i>Stebėjimas</i>; <i>Eksperimentas</i>; <i>Tiriamasis pokalbis</i>; <i>Darbas su moksline literatūrai ir šaltiniais</i>; <i>Tyrimo rezultatų apiforminimas</i>; <i>Statistiniai skaičiavimai</i>.</p>

Mokymo ir mokymosi metodų klasifikavimas ir taksonomija
(Šiaučiukėnienė, Visockienė, Talijūnienė 2006)

METODŲ KLASIFIKAVIMO PAGRINDAS (koku požymiu remiantis ir pagal ką klasifikuojam)	METODŲ ĮVAIROVĖS KLASIFIKACIJA, TAKSONOMIJA, RŪŠYS
Pagal informacijos šaltinį	<ul style="list-style-type: none"> – Žodiniai; – Vaizdiniai.
Pagal santykį su teorija ir praktika	<ul style="list-style-type: none"> – Teoriniai; – Praktiniai.
Pagal pedagogo ir ugdytinių aktyvumo santykį	<ul style="list-style-type: none"> – Orientuoti į curriculum; – Orientuoti į ugdytinį; – Autoritariniai; – Humaniški (antropocentriniai ir pedocentriniai)
Pagal ugdytinių veiklos kūrybiškumo laipsnį	<ul style="list-style-type: none"> – Reprodukciniai; – Kūrybiniai.
Pagal ugdytinių protavimo operacijų santykį su loginėmis formomis ir figūromis	<ul style="list-style-type: none"> – Analizė; – Sintezė; – Abstrakcija, apibendrinimas; – Dedukciniai ir induktyvūs; – Analogija; – Hipotezė; – Eksperimentas.

**Universiteto teikiamos naujos magistrantūros studijų programos pirmojo
antraštinio puslapio pavyzdys**

NEMUNO KRAŠTO UNIVERSITETAS		<i>Pavyzdys</i>
Ženklas		
PATVIRTINTA		
Nemuno krašto universiteto		
Senato		
200_m. __d. nutarimu Nr. __		
SOCIALINĖ ANTROPOLOGIJA		
NAUJOS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMOS APRAŠAS		
NKU Rektorius parašas	prof. Vardaitis Pavardaitis
Programos kūrimo grupės vadovas parašas	prof. Vardaitis Pavardaitis
Nerėnai, 2007 m. rugsėjis		

Universiteto teikiamos naujos magistrantūros studijų programos antrojo antraštinio puslapio pavyzdys

Magistrantūros studijų programos duomenys

Valstybinis kodas	62401H103
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis (kodas)	Edukologija (07S)
Studijų programa	Švietimo vadyba
Studijų programos atšakos (specializacijos), jei jų yra	
Studijų rūšis	M
Studijų forma ir trukmė (metais)	D (2), N (3)
Programos apimtis kreditais	60
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Edukologijos magistras
Minimalus išsilavinimas	Bakalauras, profesinis bakalauras

Programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas (mokslo laipsnis), vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo ir mobilusis)	Elektroninio pašto adresas
1.	Prof. Vardenis Pavardenis	Edukologijos fakulteto dekanas	8 5 5555555 86 01 55555	rytas@nku.lt
2				
3				

Studijų dalyko aprašo pavyzdys (VDU)

Dalyko kodas	Dalyko grupė	Dalyko apimtis kreditais	Dalykas atestuotas	Dalykas atestacija galioja iki	Reg. Nr.
FIL	G	4	2007 05 22	2009 05 22	

Pavadinimas

NAUJŪJŪ LAIKŪ PRAKTINĖ FILOSOFIJA

Pavadinimas anglų kalba

MODERN PRACTICAL PHILOSOPHY

Dalyko anotacija anglų kalba (iki 500 simbolių)

The aim of this course is to study the underlying themes and conceptions of Sartre's philosophy. The objectives of the course: to present the problems of modern practical philosophy in the context of phenomenology; to interpret the main ontological, anthropological and ethical problems in Sartre's philosophy. Results to be achieved: students will be able to describe main trends of modern phenomenology, to practically apply the methods of phenomenological anthropology. Teaching methods: lectures and seminars, individual work.

Būtinasis pasirengimas dalyko studijoms

-

Dalyko studijų rezultatai

Baigę kursą studentai gebės:

- Apibūdinti svarbiausias šiuolaikinės fenomenologijos tendencijas ir jos praktinio taikymo galimybes;
- Apibrėžti pamatinius žmogaus sąmonės bruožus;
- Atskirti fenomenologinę refleksiją nuo objektyvuojančios refleksijos;
- Nustatyti ontologijos ir fenomenologinės antropologijos tarpusavio priklausomybę;
- Analizuoti fenomenologinius literatūros aspektus;
- Įvertinti etikos svarbą Sartre'o ontologijos projekte ir tarpasmeninių santykių analizės trūkumus;
- Identifikuoti laisvės ir atsakomybės sąryšį.

Dalyko turinys

XX a. praktinė filosofija. Fenomenologinė filosofija Prancūzijoje. Sartre'o fenomenologiniai jausmų ir vaizduotės tyrinėjimai. Fenomenologinė sąmonės samprata. Fenomeno samprata. Fenomenologinė refleksijos samprata. Būties sau ir būties savyje perskyra. Negatyvumas kaip esminis žmogiškos būties bruožas. Blogas tikėjimas arba saviapgaulė. Tarp cinizmo ir nuoširdumo. Santykio su kitu paradoksai. Buvimas sau ir buvimas kitam. Solipsizmo problema. Žvlgnsnio analizė. Kūno reikšmė intersubjektiniuose santykiuose. Konkretūs santykiai su kitu (mazochizmas ir sadizmas). Laisvė ir atsakomybė. Fenomenologijos konkretizavimas literatūriniuose Sartre'o kūrinuose.

Dalyko studijos valandomis

Paskaitos – 45 val.

Seminarai - 22,5 val.

Auditorinės konsultacijos – 4 val.

Rašto darbas – 30 val.

Savarankiškas studento darbas (įskaitant pasirengimą kolokviumui ir egzaminui) – 58,5val.

Studijų rezultatų vertinimas

Kolokviumas – 30%

Rašto darbas – 20%

Egzaminas - 50 %

Literatūra

Baranova J. (2003) „Jeanas Paulis Sarte‘as: „pono-vergo“ dialektika ir solipsizmo įveikos ilgesys“ // *Problemos* 64.

Jonkus D. (2000) „Racionalumo problema Husserlio fenomenologijoje“ // *Žmogus ir žodis*, Nr.4.

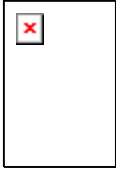
Jonkus D. (2006) „Santykio su kitu paradoksai Sartre‘o fenomenologinėje antropologijoje“ // *Žmogus ir žodis*, Nr.4.

Schutz A. (2004) „Sartre‘s Theory of the Alter Ego“ // *Phenomenology. Critical Concepts in Philosophy*. Vol. V. London New York: Routledge.

Solomon R.C. (2006) *Dark Feelings, Grim Thoughts. Experience and Reflection in Camus and Sartre*. Oxford University Press.

Dalyko programos rengėjas

Doc. Dr. Dalius Jonkus. Filosofijos katedra.

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

STUDIJŲ MODULIO PROGRAMA (SMP)

Modulio kodas	T	210	M	435	Atestuotas iki	2008	09	01	Atnaujinimo data		
	Moksl. šaka	Progr.	Registr. Nr.								

Pavadinimas

Mechaniniai virpesiai

Būtinai pasirengimas modulio studijoms

Bent vienas bakalauro studijų lygmens dinamikos kurso modulis, ne mažesnis kaip 4 kr.

Siekiami **transporto priemonių inžinerijos** magistrantūros studijų programos studijų rezultatai

Programos studijų rezultatų grupė	Programos studijų rezultato Nr.		
Dalykinės žinios	A2		A4
Pažintiniai gebėjimai	B3		
Praktiniai gebėjimai	C1		C3
Perkeliamieji gebėjimai	D3		D4

Siekiami **mechanikos inžinerijos** magistrantūros studijų programos studijų rezultatai

Programos studijų rezultatų grupė	Programos studijų rezultato Nr.		
Dalykinės žinios	A1		

Siekiami **mechatronikos** magistrantūros studijų programos studijų rezultatai

Programos studijų rezultatų grupė	Programos studijų rezultato Nr.		
Dalykinės žinios	A4		
Pažintiniai gebėjimai	B3		
Praktiniai gebėjimai	C1		
Perkeliamieji gebėjimai	D1	D2	D3

Siekiami **gamybos inžinerijos** magistrantūros studijų programos studijų rezultatai

Programos studijų rezultatų grupė	Programos studijų rezultato Nr.		
Dalykinės žinios	A2		

Siekiami **transporto priemonių** magistrantūros studijų programos studijų rezultatai

Programos studijų rezultatų grupė	Programos studijų rezultato Nr.		
Dalykinės žinios	A1		
Pažintiniai gebėjimai	B2		
Praktiniai gebėjimai	C3		
Perkeliamieji gebėjimai	D3		

Pagrindinis tikslas

Suteikti nuodugniais virpančių sistemų matematinio aprašymo ir skaičiavimo metodų žinias bei išmokyti suprasti svarbiausias vienas ir daugiamasių virpančių sistemų dinamines savybes. Specifiniai tikslai: išmokyti naudoti dinaminio modelių sudarymo metodus, žinoti svarbiausias virpančių sistemų klases, įsisavinti bendrąją metodologiją daugelio laisvės laipsnių sistemoms tirti panaudojant masių ir standumo matricas, išugdyti gebėjimus skaičiuoti modas, naudoti normalinėmis koordinatėmis, skaičiuoti dažnio srityje ir skaitiškai integruoti virpančios sistemos dinamikos lygtis.

Suteikiamos žinios ir gebėjimai

Studentai turi:

iš skyriaus: DINAMINIAI MODELIAI IR SVARBIAUSIOS VIRPESIŲ UŽDAVINIŲ KLASĖS

- mokėti sudaryti nesudėtingų sutelktųjų ir paskirstytųjų parametrų sistemų dinaminis modelius ir jų judėjimo lygtis;
- žinoti tiesinių dinaminio sistemų diferencialinių judėjimo lygčių sprendinių radimo principus;
- žinoti dinaminio sistemų stabilumo tyrimo principus ir mokėti juos taikyti Hilo, Matjė ir Van-der-Polio lygtims;
- žinoti ir suprasti nepusiausvirų besisukančių sistemų balansavimo principus;

- išmanyti parametrinių virpesių ir autovirpesių prigimtį;
- gebėti naudotis kinematiškai ir išcentrinėmis jėgomis žadinamų vieno ir dviejų laisvės laipsnių sistemų virpesių izoliavimo ir dinaminio gesinimo metodais;
- mokėti nustatyti atsitiktinių virpesių parametrus.

iš skyriaus: TAMPRIŪJŲ KONSTRUKCIJŲ DINAMIKOS LYGTYS IR POVEIKIŲ BŪDAI

- mokėti surinkti matricas vienmatės tampriosios konstrukcijos, sudarytos iš bet kurių iš kurse aptartų diskrečiųjų elementų;
- mokėti transformuoti kinematinio ir seisminio žadinimo poveikius į jėginį pavidalą;
- mokėti analitiškai apskaičiuoti užduotos 2 ar 3 laisvės laipsnių konstrukcijos modas bei užrašyti jos lygtį normalinėse koordinatėse, žinoti tikrinio dažnio, tikrinės formos ir modos apibrėžimus;
- mokėti apskaičiuoti konstrukcijos proporcingą slopinimo matricą pagal užduotas konstrukcijos dinamiškumo koeficiento reikšmes, žinoti modos slopinimo koeficiento fizikinę prasmę;
- mokėti kompiuteriu (MATLAB) apskaičiuoti užduotos 5-15 laisvės laipsnių konstrukcijos, sudarytos iš kurse nagrinėtų elementų, modas bei jų amplitudės dažnines ir amplitudės fazines charakteristikas (ADCH ir AFCH);
- mokėti komentuoti apskaičiuotųjų ADCH ir AFCH fizikinę prasmę;
- žinoti normalinėse koordinatėse užrašytų lygčių sprendimo ypatumus ir dinaminės redukcijos sąvoką;
- mokėti išvesti Oilerio, centrinių skirtumų ir Njumarko skaitinio integravimo schemų formules;
- suprasti skaitinio integravimo schemos stabilumo rūšis, mokėti paaiškinti skirtingo stabilumo skaitinių schemų panaudojimo privalumus ir trūkumus.

Anotacija

Išmokoma suprasti svarbiausias vienmasių ir daugiamasių virpančių sistemų dinamines savybes, suteikiama nuodugnių virpančių sistemų matematinio aprašymo ir skaičiavimo metodų žinių bei ugdomi gebėjimai jas taikyti inžinerinėje praktikoje. Įsisavinama bendroji metodologija daugelio laisvės laipsnių sistemoms tirti panaudojant masių ir standumo matricas, išugdomi gebėjimai skaičiuoti modas, naudotis normalinėmis koordinatėmis, skaičiuoti dažnio srityje ir skaitiškai integruoti virpančios sistemos dinamikos lygtis.

Modulio paskirtis

Dalykų grupė (pagal krypties reglamentą)	Universitetinių studijų lygmuo		Studijų sritis arba kryptis pagal studijų finansavimo metodiką
	Pakopa	Rūšis	
Specialaus lavinimo	Antra	Magistro	4.Fizinių, biomedicinos, technologijos mokslų studijos (išskyrus 5,7,10,11 ir 13 punktuose nurodytas studijas)

Dalys (skiriai) ir temos

Eil. Nr.	Pavadinimai
1.	Sutelktųjų parametrų dinaminiai modeliai ir jų taikymai
1.1	Mašinų ir mechanizmų dinaminiai modeliai ir jų lygtys
1.2	Vieno laisvės laipsnio sistemų laisvieji virpesiai
1.3	Vieno laisvės laipsnio sistemų priverstiniai virpesiai
1.4	Standžių ir lanksčių rotorių pusiausvirumas
1.5	Mechaninių sistemų parametriniai virpesiai
1.6	Autovirpesiai
1.7	Dviejų laisvės laipsnių sistemų virpesiai
1.8	Kritiniai velenų sukimosi greičiai
1.9	Tampriųjų kūnų virpesiai
2.	Tampriųjų konstrukcijų dinamikos lygtys ir poveikių būdai
2.1	Konstrukcijos lygčių surinkimas ir žadinimo poveikių užrašymas
2.2	Konstrukcijos modų apskaičiavimas
2.3	Proporcingoji slopinimo matrica ir jos fizikinė prasmė
2.4	Konstrukcijos dinamikos lygtis normalinėse koordinatėse
2.5	Konstrukcijos periodinių priverstinių virpesių apskaičiavimas
2.6	Konstrukcijos priverstinių virpesių apskaičiavimas, skaitiškai integruojant dinamikos lygtis

Studijų metodai:

Žinių ir gebėjimų įvertinimo tvarka:

Taikoma dešimtbalė kriterinė skalė ir kaupiamoji vertinimo schema. Semestro savarankiško darbo užduotys vertinamos pažymiu, egzaminų sesijos metu nustatomas galutinis pažymys, atskirus pažymius padauginant iš svertinio koeficiento ir sandaugas susumuojant.

Pagrindinė literatūra

Eil.Nr.	Literatūros šaltinio pavadinimas	Leidinio KTU bibliotekoje		Ar yra KTU knygyne	Egz. sk. fak. metod. kab.
		šifras	egz. sk.		
1.	R.Barauskas, P.Žiliukas. Mechaniniai virpesiai.- Kaunas, Technologija, 2001.			Taip	
2.	R. Barauskas, R. Belevičius ir R. Kačianauskas, Baigtinių elementų metodo pagrindai, Vilnius, „Technika“, 2004 m., 612 p.			Taip	

Papildoma literatūra

Eil.Nr.	Literatūros šaltinio pavadinimas
1.	V.Ostaševičius. Mechaninių konstrukcijų dinamika ir modeliavimas.- Kaunas, Technologija,1998.
2.	Huebner E. Technische Schwingungslehre in ihren Grundzuegen. - Berlin/Goettingen/Heidelberg: Springer-Verlag, 1957
3.	Svetlickij V.A., Stasenko I.V.Sbornik zadacz po teorii kolebanij.-Moskva,Vysshaja szkola, 1973
4.	Timoszenko Ja.G., Jang D.Ch., Uiver U. Kolebanija v inzenernom dielie.-Moskva, Mashinostroenije,1985.
5.	Barauskas R. Mechanikos skaitmeniniai metodai. Paskaitų konspektas ir praktinio darbo užduotys. -Kaunas: KTU "Technologija", 1993.
6.	S.S.Rao. Mechanical Vibrations.-Addison-Wesley, 2004

Koordinuojantysis dėstytojas

Pareigos	Mokslo laipsnis, pavardė, vardas	Tabelio Nr.
docentas	ŽILIUKAS Pranas	3016

Padalinys

Pavadinimas	Kodas
Inžinerinės mechanikos katedra	0704

Studijų modulio vedimo forma Nr. 1

Semestras	Studijų forma	Struktūra				Iš viso val.	Kred.	
		T	P	L	S			
R	P	D	32	0	32	96	160	4

Dėstomoji kalba

lietuvių	L	anglų	A	rusų	R	prancūzų	P	vokiečių	V	kita	Kt.
----------	---	-------	---	------	---	----------	---	----------	---	------	-----

Auditorinių užsiėmimų planas

Temos Nr.	Akademinės valandos			Temos Nr.	Akademinės valandos		
	T	P	L		T	P	L
1.1	2	0	3	1.9	2	0	2
1.2	1	0	1	2.1	4	0	4
1.3	2	0	2	2.2	2	0	2
1.4	2	0	1	2.3	2	0	2
1.5	2	0	2	2.4	2	0	2
1.6	2	0	2	2.5	2	0	2
1.7	2	0	2	2.6	4	0	4
1.8	1	0	1				
Iš viso:					32	0	32

Magistrantūros studijų programos aprašo pavyzdys (VDU)

ENERGIJA IR APLINKA

Valstybinis kodas	62602P102
Studijų sritis	Fiziniai mokslai
Studijų kryptis	Fizika
Studijų programa	Energija ir aplinka
Studijų programos atšakos (specializacijos)	-
Studijų pakopa	Magistrantūra (antroji pakopa)
Studijų programos tipas	plečiamoji
Studijų forma ir trukmė (metais)	D (1.5)
Programos apimtis kreditais	60
Suteikiamas kvalifikacinis laipsnis/profesinė kvalifikacija	Fizikos magistras
Minimalus išsilavinimas	Bakalauras

Programos paskirtis (iki 700 simbolių)

Parengti fizikos magistrus, gebančius kurti ir plėtoti įvairių energijos rūšių panaudojimą ar įdiegimą: saulės energijos (fotolektrinės ir šiluminės), vėjo energijos, vandens energijos, biomasės energijos (biokuro, biodegalų, biodujų), geoterminės energijos, o tai pat energijos, gaunamos naudojant vandenilio kuro elementus, valdomą termobranduolinės sintezės reakciją ir atominę energiją.

Studijų rezultatai (įgyjamos kompetencijos)

1. analizuoti fizikinius procesus ir reiškinius, kurių pagrindu veikia ir kuriami nauji energijos šaltiniai;
2. analizuoti energijos virsmų termodinamiką ir kinetiką energijos šaltiniuose, jų sąveiką su gamta;
3. analizuoti energijos šaltinių poveikį į supančią aplinką;
4. tirti mechaninės, cheminės, atominės ir branduolinės energijos virsmus į elektros energiją, jų pagrindu kuriamus naujus energijos šaltinius, jų poveikį gamtai;
5. tirti vandenilio panaudojimą vandenilio kuro elementuose, procesų fiziką ir technologijas, taikymus stacionariuose ir mobiliuose įrengimuose ir poveikį gamtai;
6. analizuoti energiją, kuri išsiskiria atomų branduolių skilimo (atominė energija) ir termobranduolinių sintezės reakcijų (branduolinė energija) metu,
7. pritaikyti biomasės energijos (biokuro, biodegalų ir biodujų) technologijas, nustatyti jų įtaką gamtai;
8. analizuoti aplinkosauginę ir ekonominę situaciją konkrečiomis verslo sąlygomis;
9. teikti profesinio konsultavimo paslaugas energetinio sektoriaus srityje;
10. kurti energetinio sektoriaus įmonės strateginius plėtros planus;
11. tikslingai valdyti naujausią informaciją energijos šaltinių vystymosi perspektyvoje ir jų poveikio aplinkai problemų srityse.

Karjeros galimybės

Programą baigę absolventai įgyja kvalifikaciją dirbti:

- energetikos sektoriuje: firmose ir mažose įmonėse, užsiimančiose naujų energijos šaltinių kūrimu, energijos gamyba ir jos panaudojimu;
- mokslinio tyrimo institutuose ir laboratorijose, kuriose tiriama ir kuriami nauji energijos šaltiniai ir jų technologijos; energetikos ūkio organizacijose, atsakingose už naujų energijos šaltinių diegimą ir panaudojimą bendroje energetikos sistemoje;
- aplinkotyrinėse organizacijose, kuriose sprendžiamos energijos ir aplinkos problemos.

Tęsti studijas fizikos mokslo krypties doktorantūroje.

Baigiamasis vertinimas

Studijos baigiamos magistro darbo parengimu ir apgynimu.

Priėmimo sąlygos

Studijuoti programą „Energija ir aplinka“ priimami fizinių, technologijos ir biomedicinos studijų sričių bakalaurai bei asmenys, turintys šiose srityse jiems prilygstantį universitetinį išsilavinimą ir surinkę ne mažiau 20 kreditų iš šių bakalauro lygmens dalykų: informatikos, matematikos, bendrosios fizikos, chemijos, biologijos, aplinkotyros ar juos atitinkančių dalykų.

Papildomosios studijos

Papildomųjų studijų programa sudaroma tiems magistrantams, kurie nesurinko 20 kreditų iš išvardintų bakalauro lygmens dalykų. Papildomųjų studijų programa studijuojama kartu su bakalauro studentais per pirmuosius 2 semestrus.

Programos turinys

Dalykų pavadinimai	Kodas	Kreditai	Dalyko lygmuo (gilinamasis-G, taikomasis-T)*
Privalomieji dalykai (8)			
Atsinaujinanti energija	FIE5001	4	G
Paviršiaus elektrochemija	FIE5002	4	G
Biokuras	BIF5001	4	G
Kvantiniai virsmai	FIE5003	4	G
Vandenilio energetika: fizika, technologija ir įrengimai	FIE5004	4	G
Antropogeniniai aplinkos pokyčiai	APF5001	4	T
Mažų įmonių valdymas	FIE5005	4	T
Vandenilio energetikos ekonomika	FIE6001	4	T
Pasirenkamieji dalykai (1-iš G, 1-iš P)			
Šviesos energija	FIE5006	4	G
Šiluminė fizika	FIE5007	4	G
Naujos medžiagos vandenilio saugojimui	FIE5008	4	G
Hibridinė energija	FIE5009	4	T
Aplinkos monitoringas	FIE5010	4	T
Termobranduolinė sintezė	FIE5011	4	G
Radioekologija	FIE5012	4	G
Plazminės technologijos	FIE5013	4	G
Energijos sauga ir rizika	MAF5001	4	T
Tvarioji energija	FIE5014	4	T
Kursiniai projektai (1)			
Tiriamasis darbas	FIE5015	4	G
Baigiamasis darbas			
Baigiamasis darbas	FIE6002	16	G
Iš viso programoje:		60	

Magistrantūros studijų programos „Valdymo inžinerija“ aprašas (KTU)

STUDIJŲ PROGRAMA

Valstybinis kodas	62101T113		
Kodas pagal ISCED	51252		
Lygmuo ir/ar tipas	Aukštojo mokslo universitetinės studijos		
Pakopa ir rūšis	Antra pakopa, magistrantūra		
Magistrantūros tipas	Gilinamoji		
Studijų sritis	Technologijos mokslai		
Studijų krypties pavadinimas ir kodas	Elektros inžinerija 01T1		
Studijų kryptis pagal finansavimo paskirstymą	Fizinių, biomedicinos, technologijos mokslų studijos		
Programos pavadinimas	Valdymo inžinerija		
Programos atšakos (specializacijos)	Pramonės automatika; Procesų automatizavimo sistemos; Valdymo sistemų inžinerija		
Programos apimtis nacionaliniais kreditais	60		
Programos apimtis ECTS kreditais	90		
Studijų formos	D	V	N
Studijų trukmė	1,5	1,5	-
Minimalus priimamųjų išsilavinimas	Aukštasis (bakalauro arba jam prilygintas)		
Minimalus priimamųjų kvalifikacinis laipsnis ir(ar) profesinė kvalifikacija	Elektros inžinerijos bakalauras		
Priėmimo sąlygos ir reikalavimai	Technologijos ar fizinių mokslų studijų srities bakalauras		
Suteikiamas kvalifikacinis laipsnis	Elektros inžinerijos magistras		
Suteikiama profesinė kvalifikacija	Inžinierius		
Programos įsteigimo data (Senato nutarimo data, Nr.)	2001-10-24 Nr. 0-82		
Programos įregistravimo valstybiniame registre data (ŠM ministro įsakymo data, Nr.)	2002-06-14 Nr. 1093		
Akreditacijos data ir galiojimo trukmė			
Akreditacijos statusas			
Akreditavimo institucija			
Studijų programos uždarymo data (Senato nutarimo data, Nr.)			
Studijų programos išregistravimo data (ŠM ministro įsakymo data, Nr.)			

Pagrindinis programos tikslas(ai) (ne daugiau kaip 240 simbolių)

Parengti aukštos kvalifikacijos elektros inžinerijos magistrus galinčius spręsti techninių sistemų ir modernių technologinių procesų automatinio ir automatizuoto valdymo sistemų projektavimo, diegimo ir derinimo problemas, eksploatuoti sudėtingas valdymo sistemas ir konkuruoti aukštos kvalifikacijos darbo rinkoje.

Išsamūs programos tikslai (suteikiamos žinios ir gebėjimai)

1. Dalykinės žinios
 - Gilinamos žinios apie procesus, vykstančius techninėse ir technologinėse sistemose ir jų valdymo metodus;
 - Gilinamos žinios apie techninių ir technologinių sistemų valdymo problemų matematinio

formalizavimo bei modeliavimo metodus;

- Suteikiamos nuodugnios žinios ir supratimas apie klasikinius ir modernius automatinio bei automatizuoto valdymo principus.

2. Pažintiniai gebėjimai

Magistrai gebės:

- parinkti ir efektyviai taikyti tinkamus matematinius modelius tiriamų problemų sprendimui;
- taikyti problemų sprendimo kūrybinius ir inovacinius gebėjimus nagrinėjant pramonės automatikos ir valdymo plėtrą;
- kritiškai vertinti, analizuoti ir interpretuoti esamą situaciją pasirinktoje tyrinėjimų kryptyje bei naujus pasiūlymus;
- surasti naujausią informaciją atitinkamoje procesų valdymo ir valdymo sistemų srityje ir sugebėti ja naudotis;
- nuolat tobulinti savo kūrybiškumą ir gebėjimą priimti originalius sprendimus.

3. Praktiniai gebėjimai

Magistrai gebės:

- analizuoti įvairius technologinius, mechaninius, biotechnologinius procesus ir technines sistemas;
- identifikuoti procesus, sudaryti matematinius modelius ir sukurti valdymo algoritmus;
- programuoti ir konfigūruoti valdiklius, duomenų surinkimo ir supervizorinio valdymo sistemas bei paskirstyto valdymo sistemas;
- įvertinti šiuolaikines valdymo ir automatizavimo priemones ir gebėjimas jas pritaikyti konkrečių pramonės sričių valdymo tobulinimui;
- sintezuoti naujas valdymo sistemas, jas diegti, derinti ir diagnozuoti;
- įvertinti sprendimų ir projektų ekonominę efektyvumą.

4. Perkeliemieji gebėjimai

Magistrai turės:

- rašytinio ir žodinio bendravimo įgūdžių;
- individualų užduočių atlikimo ir darbo tarpdisciplininėje grupėje gebėjimų;
- IT panaudojimo įgūdžių;
- vadybos, vadovavimo darbo grupei ir derybų gebėjimų;
- tyrimų organizavimo, eksperimentų planavimo ir vykdymo;
- efektyvaus bendravimo su darbo grupės nariais bei partneriais gebėjimų;
- atsakomybės už vykdomą darbą supratimą (žmogaus ir aplinkos sauga);
- nuolatinio mokymosi ir kvalifikacijos tobulinimo gebėjimų;
- racionalus darbo laiko naudojimo ir efektyvaus darbo organizavimo įgūdžių.

Specializacijų aprašai (ne daugiau kaip 240 simbolių vienai specializacijai)

1. Pramonės automatika

Šios specializacijos magistras turi specifinių žinių, įgalinančių dalykiškai vertinti pramonės mechatroninių sistemų techninį lygį ir gebėjimų jas tirti, tobulinti bei projektuoti, diegiant optimalias ir adaptyvias kompiuterinio judesių valdymo sistemas.

2. Procesų automatizavimo sistemos

Šios specializacijos magistras turi specifinių žinių apie automatizavimo sistemų realizavimo technines priemones, sistemų projektavimo ir derinimo metodus, geba kritiškai suvokti jų praktinio taikymo galimybes ir sąlygas.

3. Valdymo sistemų inžinerija

Šios specializacijos magistras turi specifinių žinių tirti, modeliuoti ir projektuoti automatinio ir automatizuoto valdymo sistemų techninę bei programinę įrangą bei gebėjimų ją diegti, derinti ir diagnozuoti automatizuojant sudėtingas technines sistemas.

Aukštesnio lygmens studijų galimybės

Elektros inžinerijos magistras turi teisę stoti į trečiosios pakopos studijas.

Profesinės karjeros galimybės (taip pat valstybės reguliuojama profesinė veikla, jei tokią galimybę įgyta kvalifikacija suteikia)

Elektros inžinerijos magistras, inžinierius gali dirbti pažangių sistemų projektavimo, valdymo kompiuterizavimo, įdiegimo ar kitą inžinerinį darbą įmonėse ir organizacijose.

Anotacija (apie 600 simbolių)

Elektros inžinerijos magistras, inžinierius turi išsamių teorinių automatizavimo ir valdymo sistemų inžinerijos žinių ir geba jas taikyti analizuodamas sistemų ir procesų valdymo problemas, turi praktinių gebėjimų ir įgūdžių projektuoti, modernizuoti ir diegti valdymo sistemas. Taip pat turi pasirinktos specializacijos – pramonės automatikos, procesų automatizavimo sistemų, valdymo sistemų inžinerijos – specifinių žinių ir gebėjimų. Absolventas gali dirbti pažangių sistemų projektavimo, valdymo kompiuterizavimo, įdiegimo ar kitą inžinerinį darbą įmonėse ir organizacijose.

Programos sandara:

Dieninė forma

Modulio kodas	F	Studijų modulio pavadinimas	Kr.	Aud. val.	Semestrai				Koordinuojantysis dėstytojas
					1	2	3	4	
Studijų krypties pagrindų dalykai									
T125Mxxx	1	Automatikos sistemų projektavimas	4	64	4				Dr. D.Ezerskis
T125M161	1	Informacinės valdymo technologijos	4	48	4				doc. V. Mačerauskas
T125Mxxx	1	Valdymo sistemų patikimumas ir diagnostika	2	64		2			Dr. A.Lipnickas, Doc. V.Galvanauskas
T270M873	1	Šiuolaikinis aplinkosaugos ir technologijų valdymas	2	48			2		Lekt. V.Kildišas
		x grupės alternatyva	8		4	4			
Specialieji dalykai									
T000M043	1	Tiriamasis darbas	4			4			Prof. J.Daunoras
T000M044	1	Magistro baigiamasis darbas	18				18		Prof. J.Daunoras
		x+n grupės alternatyva			8	10			
Iš viso kreditų						20	20	20	

Alternatyvieji dalykai

Modulio kodas	F	Studijų modulio pavadinimas	Kr.	Aud. val.		Rekomenduoja mas semestras	Koordinuojantysis dėstytojas
				Iš viso	TPL		
x dalykų grupės alternatyvos							
T125M162	1	Optimalus ir adaptyvus elektromechaninių sistemų valdymas	4	64	211	1	Prof. V.Geleževičius
T125M009	1	Signalų apdorojimas procesų valdymo sistemose	4	64	301	1	Doc. T.Tekorius

T125M263	1	Valdymo sistemų komunikacijos	4	48	201	2	Doc. R.Rutkauskas
T125M008	1	Pramoninės komunikacijos procesų valdyme	4	64	211	2	Doc.A.Večkys
x+n dalykų grupės alternatyvos							
T125M165	1	Skaitmeninis valdymas	4	64	202	1	Doc. L. Balaševičius
T125M119	1	Programuojamieji reguliatoriai	4	64	211	1	Doc. A.Večkys
T125M215	1	Technologinių procesų vizualizacija	4	64	211	1	Doc. A.Večkys
T125M012	3	Integruotos mechatroninės sistemos	4	64	211	2	Prof. V.Geleževičius
T125Mxxx	2	Robotika	2	48	201	2	Prof. K.Šarkauskas
T125M262	1	Kompiuterinės gamybos sistemos	4	80	212	2	Prof. K.Šarkauskas
T125M172	1	Valdiklių sintezė	4	48	201	2	Doc. K.Ratkevičius
T125M002	1	Automatizavimo projektų diegimo technologija	2	48	210	2	Doc. V.Mačerauskas
T125M010	1	Valdymo sistemų įrangos komponavimas	4	48	210	2	Doc.G.Dervinis
T125M118	1	Intelektinės procesų valdymo sistemos	4	64	220	2	Prof. R.Simutis
T125Mxxx	1	Automatinio reguliavimo sistemų derinimas	2	32	101	2	Prof. D.Levišauskas

Siūloma laisvai pasirinkti

Modulio kodas	F	Studijų modulio pavadinimas	Kr.	Aud. val.		Rekomenduoja mas semestras	Koordinuojantysis dėstytojas
				Iš viso	TPL		
T125M102	1	Valdymo metodai finansiniuose procesuose	4	64	220	1 arba 2	Prof. R.Simutis
T121M004	1	Kalbos kodavimas ir sintezė	4	48	201	1	Doc. K.Ratkevičius
T140M101	1	Elektros energetikos sistemų valdymas	4	64	301	1 arba 2	Dr. G. Svinkūnas

Programą vykdomantis fakultetas

Pavadinimas	Kodas
Elektros ir valdymo inžinerijos fakultetas	01

Studijų programų komitetas

Pavadinimas	Kodas
Elektros ir valdymo inžinerijos fakulteto	EI-SPK

Programos koordinatorius

Pareigos	Pedagoginis vardas, mokslo laipsnis	Pavardė, vardas	Tabelio Nr.
		DERVINIENĖ Alma	8554

Vėliausioji pakeitimų tvirtinimo data ir patvirtinusi struktūra

2007			
------	--	--	--

Atnaujinimo data

2007		
------	--	--

Studijų programos parametrų loginių ryšių lentelė

Studijų programos paskirtis –
parengti absolventą, gebantį spręsti studijų planavimo, organizavimo ir vertinimo uždavinius įvairiose švietimo sistemos ir jos valdymo įstaigose ir organizacijose

Studijų programos tikslai	Studijų programos rezultatai	Vertinimo kriterijai	Dalykai
1. Studijų programų kūrimas	1.1. Pritaikyti “curriculum development” teorijas studijų programų kūrimui ir vertinimui	Atpažintos “curriculum development” teorijos įvairių studijų programų kontekste	Mokymo turinio teorijos Mokymo turinio projektavimas
	1.2. Parengti konkretaus turinio studijų programas	Parengta konkreti studijų programa	Mokymo turinio projektavimas
	1.3. Įvertinti studijų programas pagal jų kūrimo metodologinius reikalavimus	Atlikta konkrečios mokymo/studijų programos metodologinė analizė	Mokymo turinio projektavimas
2. Profesinio rengimo procesų vertinimas	2.1. Pritaikyti profesinio rengimo metodologijos žinias studijų procesų planavimui, organizavimui ir valdymui	Atlikta profesinio rengimo normatyvinių dokumentų analizė	Profesinio rengimo metodologija Švietimo sociologija
	2.2. Tirti konkrečias profesinio rengimo organizavimo ir vykdymo situacijas	Atliktas konkretus profesinio rengimo organizavimo ir vykdymo tyrimas	Švietimo tyrimų metodologija ir metodika Darbo rinkos vadyba ir tyrimai Kursinis projektas Nr.1, Nr.2

	2.3. Įvertinti konkrečius profesinio rengimo tikslus, turinį, organizavimą bei pasiekimų/rezultatų vertinimą	Atliktas konkretus profesinio rengimo tikslų, turinio, organizavimo bei pasiekimų/rezultatų vertinimo tyrimas	Mokymo turinio projektavimas Profesinio rengimo metodologija
3. Kvalifikacijų sistemos procesų valdymas ir ekspertavimas	3.1. Pritaikyti kvalifikacijų sistemos teorijas ir sampratas kvalifikacijų planavimo, įgijimo ir vertinimo procesų planavime, valdyme ir ekspertavime	Atlikta kvalifikacijų sistemų lyginamoji analizė	Kvalifikacijų sistemos ir jų teorijos Profesinio rengimo metodologija
	3.2. Atlikti sektorinį ir kvalifikacijų tyrimą bei suformuluoti kvalifikacijas	Atliktas konkretus sektorinis ir kvalifikacijų tyrimas ir suformuluotos kvalifikacijos	Darbo rinkos vadyba ir tyrimai
	3.3. Parengti ir įvertinti įgytų kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo procedūras	Parengtas kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo procedūrų projektas	Studijų pasiekimų/rezultatų vertinimas

Programos aprašas (VDU)

Programos pavadinimas	Baltijos regiono studijos
Programos kodas	62102S107
Kvalifikacijos kodas	USM0128
Aprašo parengimo data	2006-12-01
Rengėjai	Įrašomos rengėjų pavardės

PR1	<p>Būsimieji Baltijos regiono studijų (politikos) magistrai studijuoja Baltijos regiono šalių istoriją, politines sistemas, saugumo klausimus, gilina žinias apie mažumų ir bendravimo regione problematiką, analizuoja santykius su Europos Sąjunga ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis ir kt. Iš viso studijuojama 13 dalykų.</p> <p>Praktinės studijos nenumatytos.</p> <p>Baigus Baltijos regiono studijų programą studijas galima tęsti socialinių mokslų doktorantūroje</p> <p>Baltijos regiono studijų programa skirta asmenims, turintiems bakalauro kvalifikacinį laipsnį ir siekiantiems tapti Baltijos regiono studijų (politikos) magistrais.</p>
PR2	<p>Plečiamoji magistrantūros studijų programa skirta rengti Baltijos regiono studijų politikus, gebančius vertinti ir lyginti Baltijos regione vykstančius atskirų valstybių politinius procesus, išmanančius teorinius modelius, politines regiono šalių sistemas, istorinį procesų vertinimą bei raidos perspektyvas, formuluojančius problemas ir žvelgiančius į regiono šalių vystymąsi Europos bei pasaulio kontekste, atpažįstančius pagrindines politinių bei ekonominių procesų tendencijas Baltijos regione ir mokančius tinkamai juos įvertinti.</p> <p>Stojantysis turi turėti bakalauro kvalifikacinį laipsnį ir vykdyti priėmimo į universitetą konkursines sąlygas. Pirmenybė teikiama socialinių ir humanitarinių mokslų srities bakalaurams bei įgijusiems Politikos mokslų sertifikata. Studentams rekomenduojama būti išklausių: Politologijos pagrindus, Tarptautinių santykių įvadą, Politinę filosofiją, Ekonomikos pagrindus. Stojantieji privalo gerai arba labai gerai mokėti anglų kalbą, nes dauguma dalykų dėstomi šia kalba.</p> <p>Būsimieji Baltijos regiono studijų (politikos) magistrai studijuoja plečiamojo lygio dalykus: Regioninių studijų tyrimo metodus, Tautinius socialinius judėjimus Baltijos regione ir Centrinėje Rytų Europoje, Baltijos ir Šiaurės šalių politines sistemas, Postkomunistines transformacijas Baltijos šalyse: politinius ir ekonominius aspektus, saugumą Baltijos regione, Baltijos regiono valstybių integraciją į Europos sąjungą ir taikomuosius studijų dalykų: filosofiją, vadybą, politiką ir</p> <p>Praktinės studijos nenumatytos.</p> <p>Studijų programa baigiama baigiamuoju magistro darbu. Baigusiam suteikiamas politikos mokslų magistro kvalifikacinis laipsnis.</p> <p>Baltijos regiono studijų magistras gali toliau tęsti studijas socialinių mokslų doktorantūroje.</p>
PR3	<p>Būsimieji Baltijos regiono studijų (politikos) magistras studijuoja regioninių studijų tyrimo metodus, Tautinius socialinius judėjimus Baltijos regione ir Centrinėje Rytų Europoje, Baltijos ir Šiaurės šalių politines sistemas, mažumas ir pilietinę visuomenę Baltijos šalyse, saugumą Baltijos regione, Baltijos šalis: naujasis regioninis vaidmuo ir tapatybė, Baltijos regiono valstybių integraciją į Europos sąjungą, Baltijos regiono šalių politinę kultūrą, tarpkultūrines komunikacijas, globalinę ekonomiką ir Europos integraciją, žiniasklaidą ir demokratiją Baltijos regiono šalyse ir kt.</p>

	<p>Praktinės studijos nenumatytos.</p> <p>Baltijos regiono studijų programa skirta asmenims, turintiems bakalauro kvalifikacinį laipsnį ir siekiantiems tapti Baltijos regiono studijų (politikos) magistras.</p>
--	---

Kvalifikacijos aprašas (VDU)

Kvalifikacijos pavadinimas	Politikos mokslų magistras
Kvalifikacijos kodas	USM0128
Programos kodas	62102S107
Aprašo parengimo data	2006-12-01
Rengėjai	Irašomos rengėjų pavardės

K1	<p>Politikos mokslų magistro kvalifikacija reikalinga norint dirbti įvairiose valstybinėse, nevyriausybiniuose ir privačiose institucijose: Lietuvos valstybės valdymo sektoriaus institucijose, užsienio reikalų ministerijos skyriuose, Lietuvos diplomatinėse struktūrose (ambasadose, prekybos, kultūros ir kitose atstovybėse, veikiančiose užsienio šalyse), atstovybėse prie tarptautinių organizacijų, ūkio objektuose, švietimo įstaigose.</p> <p>Politikos mokslų magistras turi gebėti stebėti Baltijos šalyje vykstančius politinius įvykius, juos analizuoti ir išreikšti savo nuomonę, bendrauti su kitų šalių politikais, rengti tarptautinius projektus ir juose dalyvauti, kalbėti bent viena užsienio kalba, naudotis informacinėmis technologijomis.</p> <p>Politikos mokslų magistro kvalifikaciją galima įgyti universitetuose.</p>
K2	<p>Politikos mokslų magistro kvalifikacija reikalinga norint dirbti politikos mokslų magistro darbą.</p> <p>Asmuo, įgijęs politikos mokslų magistro kvalifikaciją, turi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebėti bendrauti tarptautinėje aplinkoje, dirbti grupėse ir diskutuoti bei reikšti savo nuomonę, domėtis Lietuvos bei pasaulio naujienomis, orientuotis politiniame Pasaulio ir Baltijos regiono kontekste, taikyti naujausius mokymo/mokymosi metodus - žinoti Baltijos ir kitų pasaulio regionų šiądieninę situaciją bei jų sąveiką su tarptautinėmis organizacijomis, regiono problematiką, ekonomikos pagrindus - mokėti dirbti atsakingai, savarankiškai ir kruopščiai, analitiškai ir kritiškai mąstyti, organizuoti savo darbą, efektyviai bendrauti kolegoms <p>Politikos mokslų magistro kvalifikaciją galima įgyti universitetuose, vykdančiuose studijas pagal Baltijos regiono studijų programą.</p> <p>Norintiems siekti politikos mokslų magistro kvalifikacijos reikia turėti bakalauro kvalifikacinį laipsnį.</p> <p>Neformaliuoju ar savaiminiu būdu išugdyti gebėjimai dirbti politikos mokslų magistras nėra pripažįstami.</p> <p>Įgiję politikos mokslų magistro kvalifikaciją asmenys gali dirbti įvairiose valstybinėse, nevyriausybiniuose ir privačiose institucijose.</p>
K3	<p>Asmuo, įgijęs politikos mokslų magistro kvalifikaciją, turi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebėti bendrauti tarptautinėje aplinkoje, sugebėti dirbti grupėse ir diskutuoti bei reikšti savo nuomonę, domėtis Lietuvos bei pasaulio naujienomis, orientuotis politiniame Pasaulio ir Baltijos regiono kontekste, taikyti naujausius mokymo/mokymosi metodus - žinoti Baltijos ir kitų pasaulio regionų šiądieninę situaciją bei jų sąveiką su tarptautinėmis organizacijomis - mokėti dirbti atsakingai, savarankiškai ir kruopščiai, analitiškai ir kritiškai mąstyti, organizuoti savo darbą, efektyviai bendrauti kolegoms